Alstu
grun
Nor
Segersta
O. Fägelvik

Kulturhistorisk inventering i Karlstads kommun 1976

rapport från

Värmlands museum

Innehållsförteckning sid.

1. Förord 2
2. Inledning 3
3. Motivering 4
4. Redovisning 4
5. Principer för urvalet av inventeringsobjekt 6
6. Värdefulla miljöer och landskapsavsnitt 7
   A Alsterdalen 8
   B Bjurerud 8
   C Forsnäs - Rotnäs 9
   D Ås 9
   E Grava kyrkby 10
   F Ängebäck 10
   G Edsvalla bruk 10
   H Höglunda 10
   I Nors kyrka och prästgård 11
   J Smedstad 11
   K Trossnäs övningsfält 12
   L Edsberg - Segerstad by 12
   M Hanevik. Fornlämningarna Segerstad 5, 36, 37, 38, 39 och 40 13
   N Stora Axelön. Fornlämningarna Segerstad 29 och 30 13
   O Årsås - Algustad - Prästbol 14
   P Bäck - Böj 15
   Q Spånga - Björka - Averstad 15
7. Fornlämningar 16
   Förteckning över fornlämningar 19
   Anläggningar som måste kontrollundersökas 44
   Milstenar, minnesstenar och andra lämningar från historisk tid 54
8. Förteckning över särskilt beaktansvärda byggnader 67
   Alsters socken 67
   Grava socken 72
   Karlstads stad 74
   Nors socken 75
   Segerstads socken 78
   Östra Fågelviks socken 80
9. PM i byggnadsvård 83

FÖRORD

Värmlands museum har under juni, juli och augusti 1976 utfört kulturhistorisk bebyggelseinventering i delar av Karlstads kommun på begäran av byggnadsnämnden. Följande rapport innefattar presentation av särskilt beaktansvärda byggnader, genomgång av fornlämningar samt med utgångspunkt från hela inventeringsmaterialet förslag till kulturhistoriskt värdefulla miljöer, värda speciell hänsyn i den fysiska planeringen.

Fältarbetet utfördes av arkitektstuderande Göran Persson och Maud Sallander. Arbetet stod under ledning av amanuens Margareta Sigurdson. Den arkeologiska genomgången har gjorts av amanuens Göran Wettergren. För renskrift har Christina Fridh svarat och för fotomonteringen Annika Larsson och Ragnhild Sundhäll. Bearbetningen har sedan gjorts av Margareta Sigurdson i samarbete med arkitekt Lennart Widén och landsantikvarie Gösta von Schoultz.

Det är angeläget att kommunala organ och enskilda följer upp inventeringen och verkar för att de kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader som finns redovisade i utredningen bevaras och skyddas,

Karlstad i november 1976

Gösta von Schoultz
landsantikvarie

INLEDNING

Det aktuella inventeringsområdet 1976 har utgjorts av södra delen av Karlstad kommun, dvs Alsters, Grava, Nor, Segerstads och Östra Fågelviks socknar. Därtill kommer ytterområdena till Karlstad stad. Undantagna är tätorterna Edsvalla, Karlstad, Skattkärr, Skåre och Vålberg. Under 1977 avses utredningen fortsätta vad gäller övriga landsbygdssocknar, och för tätorterna är det en förhoppning att arbetet kan fortsätta därpå följande år. Vad gäller fornlämningarna presenteras hela kommunens material i år.

Byggnadsinventeringen har varit selektiv, dvs målet har varit att i det totala byggnadsbeståndet påpeka kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer. Dessa är framförallt sådana som ännu idag har sin tidstypiska karaktär bevarad. Arbetet har utförts enligt i detta sammanhang gängse inventeringsmetodik, vilken finns beskriven i "Byggnadsinventering, förslag till riktlinjer. Riksantikvarieämbetet, Småskrifter och särtryck nr 17, Stockholm 1971".

Resultatet föreligger i ca 500 inventeringsblanketter, var och en redovisande en fastighet och drygt 6500 svart-vita fotografier.

Ekonomiska kartan (1:10 000) har använts vid fältarbetet. Inventerade fastigheter, fornlämningar och utvärderade miljöer redovisas sedan på kartor i skala 1:20 000 och 1:100 000.

Denna inventeringsrapport är avsedd som underlag för byggnads- och kulturnämndens löpande arbete. Den avses också ligga till grund för kommunöversiktsarbetet för den fysiska planeringen. Dessutom kan rapporten vara till vägledning för allmänheten.

Det fullständiga utredningsmaterialet finns tillgängligt för allmänheten i ett exemplar på stadsarkitektkontoret i Karlstad och ett på Värmlands museum i Karlstad.

En inventering av detta slag är aldrig slutgiltig. Framtida värderingar kommer med all sannolikhet att medföra annorlunda och vidare syn på gamla byggnader. Av vikt är att framhålla att de fastigheter som presenteras i denna rapport inte är de enda med kulturhistoriskt värde. Vad som här presenteras är en sammanställning av de angelägnaste skyddsobjekten.

MOTIVERING

Kulturlandskapet är ett resultat av människors verksamhet under lång tid. I äldre tid var exploateringen av landskapet måttlig, medan dagens tekniska möjligheter medför en långt gående omvandling. En stor del av den ursprungliga miljön måste förändras, men genom den medvetna planering som nu påbörjats kan man åstadkomma att huvuddragen i den tidigare utvecklingen även fortsättningsvis skall kunna urskiljas. Om de viktigaste historiska minnesmärkena, miljöerna och landskapspartierna inpassas i den nya bebyggelsen, respektive inte helt tillåts försvinna i avfolkningsbygderna, möjliggör detta ett upprätthållande av bygdens historiska kontinuitet. Kulturarvet utgör en värdefull källa till ökad förståelse för, och större samhörighet med bygden.

Vid den kulturhistoriska inventeringen har vi utgått från att man bör försöka bevara det som är eller varit normalt för bygden och inte det unika. På lång sikt framstår det en gång ordinära som det ur kulturhistorisk synpunkt värdefulla. Bygdens gamla vägnät liksom de gamla by- och gårdsnamnen bidrar också till att bevara kontinuiteten, varför det är angeläget att de bibehålles.

I de fall där äldre bebyggelse måste försvinna är det viktigt att den noggrannt dokumenteras innan rivning igångsättes.

REDOVISNING

Inventeringsmaterialet redovisas i 1/ värdefulla miljöer och landskapsavsnitt, 2/ fornlämningar och 3/ särskilt beaktansvärda byggnader, förtecknade sockenvis. Med särskilt beaktansvärda avses här byggnader med stort kulturhistoriskt värde, vilkas bevarande kan anses vara av väsentligt allmänt intresse. Miljöer, fornlämningar och byggnader markeras på kartor. Grön skraffering visar miljöer, blå markering fornlämning och röd byggnad. Om en röd markering för byggnad dessutom har orange fyllning, finns på fastigheten någon särskilt beaktansvärd byggnad.

Det totala antalet fastigheter som inventerats är sorterade sockenvis efter fastighetsbeteckning och i bokstavsordning.

Det finns för närvarande inte samma generella lagskydd för byggnader av kulturhistoriskt värde som i fråga om fornminnen. I dag har vi i Värmland ca 50 byggnader, skyddade enligt 1960 års lag, varav 8 i Karlstads kommun. Inom 1976 års inventeringsområde ligger Alsters

herrgård och Höglunda gård i Nor. De övriga är Kvarteret Almen, Kvarteret Gäddan och Värmlands museum i Karlstad stad samt Hammars herrgård, Ve gård och prästgården i Väse socken.
Kyrkans byggnader faller under en särskild lagstiftning.
Det nämnda lagskyddet är endast tillämpbart på enskilda byggnader och kan ej användas för skydd av miljöer. Däremot finns vissa paragrafer i byggnads- och naturvårdslagarna som kan användas för miljöskydd. I byggnadslagens § 86 anges att i område med historiskt eller konstnärligt värdefull bebyggelse nybyggnad icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Byggnadsstadgan innehåller också anvisningar rörande äldre bebyggelse och nybyggande. I § 9 stadgas att "områden med särskild naturskönhet eller säregna naturförhållanden, bebyggelse med särskilt värde ur historisk eller kulturhistorisk synpunkt /--/ skola såvitt möjligt bevaras". Väsentligast i detta sammanhang är dock § 38 som lyder "Åt byggnads yttre skall givas sådan utformning och färg, som stads- eller landskapsbilden fordrar och som befinnes lämplig såväl för byggnaden i och för sig som för en god helhetsverkan". "Byggnad av större värde ur historisk, kulturhistorisk eller konstnärlig synpunkt må icke förvanskas vare sig genom arbeten å själva byggnaden eller genom bebyggelse i grannskapet".

Även i naturvårdslagen finns i § 19 angivet skydd för landskapsbilden.
Med den snabba utvecklingen som vi befinner oss i blir det alltmer uppenbart att ett större antal hus måste skyddas än man tidigare räknat med. Där inte aktiva åtgärder vidtas försvinner den äldre bebyggelsen. Bevaringsplaner måste upprättas före planering av nybebyggelse.

Den förteckning över beaktansvärda byggnader som här nedan presenteras avses ligga till grund för byggnadsnämndens fortsatta arbete.
I byggnadsstadgan från 1959 föreskrivs i 1 kap. 1§

"I varje kommun skall finnas en byggnadsnämnd, som har att öva inseende över hur kommunens område bebyggees.
Särskilt åligger det nämnden
.....
att samarbeta med övriga myndigheter, vilkas verksamhet berör nämndens arbetsområden eller vilkas bedömande äro av betydelse för nämndens verksamhet.....".

Det har tidigare varit svårt för byggnadsnämnden att veta när landsantikvarien skall kontaktas. I och med presentationen av denna inventeringsrapport klargörs det vilka ärenden som berör landsantikvariens arbetsområden.

Vid alla ärenden som rör fastigheter med särskilt beaktansvärda byggnader samt vid alla sådana som rör fastigheter i de sammanhängande miljöområdena bör landsantikvariens yttrande inhämtas.

PRINCIPER FÖR URVALET AV INVENTERINGSOBJEKT

Det är svårt att ge några generella regler för urvalsförfarandet, men de punkter som här nedan anges får ses som riktlinjer och varje fastighet har bedömts med hjälp av en kombination av dessa punkter.

1 Det tidstypiska utseendet

Varje stilepok har sina karakteristiska drag, detta kan visa sig i bl.a. huskroppens form och i enskilda detaljer som fönster-, dörr och fasadtyper. Äldre byggnader som fortfarande i alla detaljer har kvar sitt ursprungliga utseende är ytterst sällsynta. Ju mer tidstypisk en byggnad är desto värdefullare får den anses vara från kulturhistorisk synpunkt.

2 Åldern

Det tidstypiska utseendet och konstruktionen är av betydligt större vikt än åldern. En fullständigt bevarad mangårdsbyggnad från 1700-talet t.ex. är av större intresse än en motsvarande från 1910-talet. Förhållandet är däremot det motsatta om 1700-talshuset har en modern exteriör och detta inte är fallet med 1910-talshuset. Åldern är sålunda inte avgörande.

3 Den inre miljön

Med den inre miljön menas här den miljö som bildas av samtliga till en fastighet hörande byggnader. Den viktigaste byggnaden är bostadshuset, men ju bättre gårdshelheten är bevarad desto större intresse. En mycket välbevarad ekonomibyggnad kan väl motivera att fastigheten inventeras.

4 Den yttre miljön

Med den yttre miljön menas här den miljö som bildas av kringliggande fastigheter eller omgivande landskapet. Har en fastighet kulturhistoriskt värde ökas detta värde om omgivningen är oförstörd. Detta kan föra med sig att en fastighet finns redovisad i inventeringen på grund av den omgivande bebyggelsens värde.

5 Karakteristiskt för bygden

Av vikt vid inventeringen är också om en byggnad kan anses vara karakteristisk för den bygd där den står. Mangårdsbyggnaden av ett visst utseende kan vara typisk för en bygd eller socken och villor eller arbetarbostäder för ett samhälle. En enstaka villa med speciellt utseende har dock mindre intresse på rena landsbygden etc. Emellertid finns det naturligtvis undantag. Arkitektritade byggnader kan ha konsthistoriskt intresse eller ett hus kan ha varit bostad för en känd person och därigenom få kulturhistoriskt specialintresse.

Den utförda inventeringen är en exteriörinventering och interiörerna har ej haft någon avgörande betydelse för bedömningen.

NYEDS

B

C

D

63

ALSTERS S:N

A

234

J

61/62

F

E

GRAVA S:N

NORS S:N

G

H

K

I

SKÅRE

Ö. FÅGELVIKS

P

Q

SKATTKÄRR

E 18

VÅLBERG

L

O

M

SEGERSTADS S:N

KARLSTAD

KARLSTADS STAD

N

VÄRDEFULLA MILJÖER
KARTA 1

KARLSTADS KOMMUN

SÖDRA DELEN

KOMMUNGRÄNS

SOCKENGRÄNS

SKALA 1:100.000

0 5 10 km

VÄRDEFULLA MILJÖER OCH LANDSKAPSAVSNITT

Karta 1 visar ett antal skyddsvärda miljöer inom Karlstads kommun.
Det är ofta förenat med stora svårigheter att passa in enstaka äldre minnesmärken i den moderna planeringen utan att de förlorar en del av sitt kulturhistoriska värde. Därför är det både ur bevarings- och planeringssynpunkt fördelaktigt att satsa på miljöer, där det ingår ett flertal för bygden karakteristiska objekt från skilda tider. Miljöer, där fornlämningar, byggnader, äldre vägnät, kulturlandskap etc. finns samlat till en kulturhistorisk enhet visar på äldre tiders samspel mellan bebyggelse och natur. Sådana områden får stor vetenskaplig och pedagogisk betydelse. Inte minst värdefulla blir de också som rekreationsområden. Arbetet har därför syftat till att avgränsa karakteristiska och särskilt beaktansvärda miljöer, vilka avses kunna ligga till grund för bevaringsområden markerade i den fysiska planeringen.
Vid avgränsningen av dessa miljöer har hänsyn tagits till riksantikvarieämbetets värdering av Karlstads kommun. I ämbetets prioritering för fysisk riksplanering är Alsterdalen upptagen som kulturhistorisk miljö av riksintresse. Den har också här värderats högt och utökats att även innefatta området kring Alsters kyrka. Fornlämningsområdena i Segerstad socken är likaså upptagna som riksintressanta. Därutöver finns ett antal miljöer av intresse för länet och kommunen. Ur det totala inventeringsmaterialet har vid bearbetningen således utkristalliserats en rad särskilt beaktansvärda miljöer. Det är framför allt byggnader av äldre typ som konstituerat områdena, men även förekomsten av förhistoriska lämningar, andra minnesmärken och kulturlandskapets karaktär har haft betydelse.

Följande miljöer är aktuella i Karlstads kommun (1976 års inv.område):

A	Alsterdalen	Alsters sn	(10394, 10395, 10384, 10385, 10374, 10375)
B	Bjurerud	Alsters sn	(11304)
C	Forsnäs-Rotnäs	Alsters sn	(10395)
D	Ås	Alsters sn	(10394)
E	Grava kyrkby	Grava sn	(10392, 10393)
F	Ängebäck	Grava sn	(10392)
G	Edsvalla bruk	Nors sn	(10380)
H	Höglunda	Nors sn	(10380)
I	Nors kyrka-prästgård	Nors sn	(10380)
J	Smedstad	Nors sn	(10391)
K	Trossnäs-övningsfält	Nors sn	(10380, 10381)
L	Edsberg-Segerstad by	Segerstad sn	(10370)

M	Hanevik	Segerstad sn	(10360)
N	Stora Axelön	Segerstad sn	(10352)
O	Årsås-Algustad-Prästbol	Segerstad sn	(10370)
P	Bäck-Böj	Östra Fågelviks sn	(10386)
Q	Spånga-Björka-Averstad	Östra Fågelviks sn	(10386)

A Alsterdalen

Alsterdalen är upptaget som riksintresse för kulturminnesvården i samband med förarbetena till fysiska riksplaneringen. Södra delen av området äger landskapsskydd enligt 11 och 19 §§ naturvårdslagen.

Det finns ändå anledning att ytterligare betona områdets stora kulturhistoriska värde. Dess geografiska utsträckning är från Alsters herrgård i söder längs sjöns Alsterns östra strand till Alsters kyrka och Alstrums herrgård i norr.

Detta är ett område av relativt skiftande karaktär, omväxlande mindre skogsområden och öppet jordbrukslandskap. Bygdens många Frödingminnen förstärker också dess kulturhistoriska intresse.

De stora gårdarna inom området är Alsters herrgård, Gunnerud, Byn, Säter skola och Alstrums herrgård. De tre förstnämnda har alla anknytning till Gustaf Fröding och Alster. Den sistnämnda är sedan juni 1976 öppnad såsom minnesgård över författaren och innehåller också en utställning över värmländsk brukskultur. Förutom de många fina byggnaderna på ovan nämnda gårdar finns också flera gamla boningshus i Alsters kyrkby samt några mindre torp t.ex. det där en gång Frödings gestalt Lelle Karl Johan bodde, nära Byn.

Alsters kyrka är en traditionell faluröd värmländsk korskyrka med fjällpanel från 1691, senast restaurerad 1976.

Öster om landsvägen mittemot Säters gård vid "Kungsbacken" finns också ett gravfält med fyra stensättningar från järnåldern.

Strax norr om E18 står slutligen Christian Erikssons minnessten över Gustaf Fröding i den s.k. Alsterdungen.

B Bjurerud

Strax norr om Samstorptjärnet i norra delen av Alsters socken ligger Bjureruds by. Den begränsas norrut av skogspartier och allmän väg. I väster, söder och öster omges byn, som är högt belägen, av öppet kulturlandskap och har också fri sikt ned mot Samstorpstjärnet.

Byn består ursprungligen av tre gårdar, vilka numera är sammanslagna och har en ägare. Byggnaderna är mycket välhållna liksom dess omgivningar. Här finns tre mangårdsbyggnader där den äldsta, numera sommarbostad, är från 1700-talets senare del och mycket välbevarad. De övriga två boningshusen är från 1800-talets början ; stora ståtliga, tvåvånings faluröda mangårdsbyggnader. Flera av ekonomibyggnaderna har också stort kulturhistoriskt intresse. Ett timrat falurött magasin med vällingklocka troligen från 1800-talets början, en stenladugård från 1817 och en timrad bodlänga från 1800-talets början utgör de bästa exemplen.

Här finns således ett utomordentligt gott exempel på äldre tids bebyggelse. Det är av stor vikt att byns homogena karaktär bibehålles, liksom att kulturlandskapet även fortsättningsvis hålles öppet. Ev. nybebyggelse i området eller dess närhet måste strikt anpassas till byns karaktär.

C Forsnäs - Rotnäs

Vid sjön Gaperns södra ände ligger de stora gårdarna Forsnäs och Rotnäs. Där Alsterälven rinner ut ur sjön låg Forsnäs såg, vilken till det yttre nyligen restaurerats och som fortfarande har välbevarade rester av maskineriet. I dess närhet finns också några mindre torp av kulturhistoriskt intresse. På de stora gårdarna är det framförallt mangårdsbyggnaden och några mindre ekonomibyggnader som har kulturhistoriskt värde.

Det är av vikt för kulturminnesgården att det öppna kulturlandskapet, så karakteristiskt för bygden, bibehålles. De stora gårdarnas fortbestånd är således också ett villkor för områdets vidareutveckling. Byggnadernas karaktär bör därför ej heller tillåtas genomgå större förändringar.

D Ås

Den lilla byn Ås ligger nära gränsen mot Forshaga kommun. Man når den från Ulvsby stationssamhälle. Byn ligger omgiven av skog. Strax före byn öppnar sig emellertid landskapet och man har ett stycke öppen jordbruksmark.
Ås by består av tre gårdar, mellan vilka byvägen slingrar sig på gammaldags sätt. Två av gårdarna har byggnader av kulturhistoriskt intresse såväl manbyggnader som ekonomihus. Ås är ett utomordentligt exempel på en liten byggemenskap som inte väsentligt förändrats i modern tid. Detta gör att den bör få behålla sin karaktär och ev. nybebyggelse strikt anpassas till traditionellt byggnadssätt.

E Grava kyrkby

Området kring Grava kyrkby utgör en kulturhistoriskt intressant miljö. I väster avgränsas den av gamla landsvägen och i öster av Klarälven, samt såväl norr som söderut av öppen mark.

Grava kyrka är en ljus stenkyrka, ursprungligen från 1635. I dess omedelbara närhet ligger sockenstugan från tiden strax före sekelskiftet 1900. Härifrån fortsätter den gamla byvägen genom den eg. kyrkbyn där det finns åtminstone tre gårdar av stort miljömässigt värde.

Det är av betydelse att miljön kring kyrka och kyrkby får behålla sin ursprungliga karaktär så att ev. nybebyggelse inte tillåts att bryta av mot de övriga byggnadernas traditionella stil.

F Ängebäck

Ängebäcks by ligger strax söder om sjön Södra Hyn och väster om den nordgående stora landsvägen. Den består av fem gårdar som grupperar sig kring gamla byvägen.

Framför allt Ängebäck 2:1 har kulturhistoriskt intressanta byggnader, där den tvåvånings timrade faluröda mangårdsbyggnaden med sin fina glasveranda dominerar.

Ängebäck har bibehållit sin karaktär av gammal jordbruksby och de nya byggnader som finns är väl anpassade till miljön.

Här är det således av stor vikt att ev. ytterligare nybebyggelse grupperar sig på traditionellt sätt och utformas i överensstämmelse med befintlig bebyggelse.

Ängebäcks by har stort kulturhistoriskt värde som en av de bäst bevarade byarna i denna del av Karlstads kommun.

G Edsvalla bruk

Edsvalla bruk är med sina välbevarade industribyggnader och många gamla bostadshus en fin miljö av stort kulturhistoriskt intresse. Då området emellertid undantagits från inventeringen 1976 p.g.a. dess tätortskaraktär, kommer den att redovisas och behandlas utförligare i en senare inventeringsrapport.

H Höglunda

Höglunda gård ligger öster om Edsvalla på Norsälvens västra strand. Gården omnämnes i jordeboken från 1500-talets början men torde ha existerat betydligt tidigare. Dess nuvarande utseende är huvudsakligen från 1800-talet. Den stora mangårdsbyggnaden i gult tegel uppfördes 1844 efter ritningar av göteborgs-

arkitekten Victor von Gegerfelt av grosshandlare James Dickson i engelsk tudorstil. Huset bebos idag av tre familjer. Sedan 1970 är det byggnadsminne enligt 1960 års lag. Till gården hör också några ekonomibyggnader från 1800-talet, framför allt ett stort timrat falurött magasin, liksom ladugårds-byggnader m.m. från 1900-talet. Dessutom finns flera fina arbetarbostäder i olika stilar, sent 1800-tal och modernare funkisvarianter.

Helt nära gården ligger fornlämning nr 28 i Nors socken. Det är ett av Värmlands få exempel på skålgropar eller "älvkvarnar", som anses gå tillbaka till bronsåldern. Här är det 6 stycken på ett större block. Fornlämningen kräver speciellt hänsynstagande. Området består således av Höglunda gård med i väster angränsande öppet jordbrukslandskap. Det är av stor betydelse för kulturminnesvården.

I Nors kyrka och prästgård

Vid Norsälvens östra strand strax norr om E18 ligger Nors kyrka och prästgård. Platsen utgör sedan förhistorisk tid centrum i en gammal kulturbygd.

Kyrkan byggdes under 1700-talets senare del och invigdes 1799 året efter att den gamla kyrkan rivits. Socknens första kyrka var troligen från 1100-talet, låg på ung. samma plats, och var moderkyrka i ett större område. Till kyrkan hör ett skyddsområde enligt 86 § byggnadslagen.

Nors prästgård strax norr om kyrkan är en av de äldsta och bäst bevarade prästgårdarna i stiftet. Den uppfördes under 1700-talets sista decennium och är välbevarad såväl exteriört som interiört. Inte minst det senare är mycket ovanligt för prästgårdar idag. Den visar en faluröd fasad med sju fönsteraxlar och centralt placerad enkel portal. Nors prästgård har värderats till grupp 1 b i Värmlands museums prästgårdsinventering från 1973-74. Grupp 1 b innebär att huset är värt att förklaras som byggnadsminne enl. 1960 års lag. Till gården hör också ett arrendejordbruk.

Området mellan kyrka och prästgård är öppet jordbrukslandskap. Det är av stor vikt att området får behålla sin karaktär av öppet kulturlandskap. Nybebyggelse bör inte förekomma här.

J Smedstad

Smedstad by i norra delen av Nors socken på gränsen mot Kils kommun är liten jordbruksby som bibehållit sin ursprungliga karaktär. Kring den gamla byvägen ligger husen samlade. I byns centrum finns tre stensättningar, från järnålder.

Smedstad 1:43 har ett mycket fint boningshus med snickarglädjeveranda. I övrigt är det inte de enskilda byggnaderna som har störst betydelse utan det är deras samlade verkan som ger byns helhetskaraktär. Det är därför av stor vikt att byn får behålla sin traditionella homogena prägel. Ev. om- eller nybyggnader måste anpassas till befintlig bebyggelse.

K Trossnäs övningsfält

Trossnäs övningsfält och gård ligger väster om Höglunda gård och Norsälven och strax norr om Nors prästgård. Hit förlades Värmlands regementes övningar 1834. Fältet var i bruk till och med 1912. Dessförinnan hade det under ca tjugo år legat vid Varpnäs. Området användes både av Värmlands regemente och Värmlands fältjägarekår. De förra använde södra delen av området som kallades "Blå lägret" och de senare norra, som då kallades "Grönlägret". Ett uppgrävt grunt dike, som delvis ännu finns kvar, markerade gränsen mellan de båda lägren.

Den äldsta manskapsbaracken, "rekrytbaracken", uppfördes 1861. Åtskilliga flera byggnader finns kvar från 1860, 70 och 80-talen. Speciellt intressant är kokhuset från 1879, vilket lär vara det enda i sitt slag i landet.

Inom området står två minnesstenar över de båda regementena.

I östra delen av området ligger ett gravfält från järnåldern. Det består av tolv högar, och är ett bra exempel på tidens bygravfält. De kräver speciellt hänsynstagande.

Norr om övningsfältet ligger Trossnäs gård, som till största delen består av relativt moderna byggnader. Här finns dock två stora timrade magasin från 1700-talets slut.

I Trossnäs by finns också några byggnader från 1800-talets senare del.

Området är av stor betydelse för kulturminnesvården framförallt på grund av det militära övningsfältet med ovanligt många och välbevarade byggnader. Det är av vikt att det får behålla sin karaktär och i det fall nybebyggelse aktualiseras bör den förläggas i anslutning till nuvarande byn.

L Edsberg - Segerstad by

Segerstad by i norra delen av Segerstad socken är upptagen som länsintresse i förarbetena till fysiska riksplaneringen. Den har ett koncentrerat läge i öppet kulturlandskap. Bygatan är bevarad och omges av ett femtontal gårdar, flera av dem med välbevarade gamla byggnader. Här finns också exempel på välanpassad nybebyggelse. I centrum av byn ligger Segerstads gamla kyrkplats med minnessten efter socknens äldsta kyrka (fornlämning nr 10 i Segerstads socken).

Någon kilometer öster om byn ligger de två stora gårdarna, Norra och Södra Edsberg. Båda har mangårdsbyggnader från 1700-talet och Södra Edsberg dessutom en flygel, magasin och stall från samma tid. Gården har tidigare varit kronoboställe. Det är två fina anläggningar som bildar pendang till Segerstad by.

Jordbrukslandskapet mellan Edsberg och Segerstad är en förutsättning för att uppfatta miljöerna, kontrasten mellan byns gårdar och "stor-" gårdarna Edsberg. För Segerstad by finns en utredning genomförd (S O Ersmarker - Göran Grönkvist; Segerstabyn i Karlstads kommun. Stenciltryck, Chalmers Tekniska Högskola, 1975) som presenterar möjligheter att med tillvaratagande av gamla traditioner utvidga byn. Ev. nybebyggelse måste här strikt anpassas till äldre bebyggelse. Det är av stor vikt för kulturminnesvården att byn får behålla sin karakteristiska prägel av bondejordbruksby, på vilket den är ett av de mycket få välbevarade exemplen i Karlstadregionen.

M Hanevik. Fornlämningarna Segerstad 5, 36, 37, 38, 39 och 40.

Strax intill den nuvarande kyrkan i Segerstad ligger detta rika och varierande komplex av gravfält och enstaka anläggningar från järnåldern. Området innehåller tre gravfält, där förutom högar och ordinära stensättningar också så pass ovanliga gravformar som trekantiga och rektangulära stensättningar finns. Fornlämningarna är belägna på ett för kommunens järnåldersläminngar representativt sätt i jordbruksbygd i ett av dess stora slättområden. Området är också vetenskapligt intressant ur bebyggelsehistorisk synpunkt genom att den första helgedomen (fornlämning nr 10 i Segerstad sn) byggdes i Segerstad by några kilometer norrut, medan den nuvarande kyrkan lokaliserades till trakten av Hanevik. Gravfältet är lättillgängligt intill landsvägen och sköts regelbundet genom skogsvårdsstyrelsens försorg.

N Stora Axelön. Fornlämningarna Segerstad 29 och 30.

Dessa labyrinter som byggts på öar i Segerstad skärgård är de enda i sitt slag i Värmland. Deras läge i denna insjöskärgård gör att de är fullt jämförbara med övriga i Sverige, som finns både utefter öst- och västkusten.

Labyrinter är svårtolkade och svårdaterade. Ett flertal teorier finns beträffande deras ålder. Man har velat jämföra dem med liknande anläggningar i Medelhavsområdet, vilket skulle göra dem klart förhistoriska, dvs mer än tusen år gamla. I en av labyrinterna, fornlämning 30, finns orden "Gud är god" lagda, vilket om labyrinten och orden byggts på samtidigt i alla fall skulle föra dem till kristen tid.

Anläggningarna är mycket lättillgängliga för båtfolk.

O Årsås - Algustad - Prästbol

Hela detta område är upptaget som riksintresse av Riksantikvarieämbetet. Inom området kan man urskilja fyra grupper med förhistoriska lämningar.

Grupp 1: Fornlämningarna Segerstad 11, 12, 13, 15, 41, 42 och (16).
Detta rösestråk, som finns på östra sidan Åsfjorden, utgör en del av det stråk som täcker hela norra kusten av Vänern. Rösena är välbevarade och byggda i karaktäristiskt läge på berg högt ovan vattenytan. Flera av rösena har konstruktionsdrag såsom gravkista, kantkedjor och kallmurade sidor, vilka gör dem vetenskapligt intressanta. Fornlämning 11 är en fornborg anlagd i rösemiljö, vilket ställer vissa frågor beträffande datering. Hör den till bronsåldern? Eller är den byggd under järnålder och hör till de lämningar från denna period, som finns strax österut.
Området sköts årligen genom skogsvårdsstyrelsen och strövstigar finns vid fornlämningarna.

Grupp 2: Fornlämning Segerstad 23.
Denna relativt välbevarade fornborg har på sina håll tämligen höga murrester. Den är belägen i en miljö liknande den för grupp 1 och samma frågeställningar som för fornlämning 11 inom denna kan ställas.

Grupp 3: Fornlämningarna Segerstad 20, 21, 25 och (52).
Även i detta område finns en samlad rösemiljö, sammanhängande med de två ovannämnda grupperna. Rösena är också här välbevarade och byggda i karaktäristiskt läge. Komplexet innehåller Värmlands i särklass högsta röse (fornlämning 20) 4,5 m högt.

Grupp 4: Fornlämningarna Segerstad 17, 44, 45, 46, 18 och 19.
Av dessa sex fornlämningar är fyra gravfält, som i sin tur består av ett stort antal lämningar, främst högar och stensättningar, däribland en så pass ovanlig variant som en treudd. Flera av högarna har s.k. kantränna. Anläggningarna är mycket karaktäristiskt belägna på en ås i öppet jordbrukslandskap. Detta gravfältskomplex är vetenskapligt mycket intressant genom sin närhet till ovannämnda rösestråk. Står vi här inför samma bebyggelseförskjutning, som kan ses i Väse och på flera andra ställen i Värmland?

P Bäck - Böj.

Byarna Bäck och Böj i Östra Fågelviks socken har åtskillig traditionell bebyggelse bevarad. Gårdarna ligger utspridda kring den nord - sydgående landsvägen och omges av ett öppet kulturlandskap. Det är den samlade helhetsverkan snarare än de enskilda byggnaderna som gör byn intressant ur kulturhistorisk sympunkt. Det finns dock flera stora mangårdsbyggnader med karakteristisk värmländsk utformning. Inom området ligger också ett frikyrkokapell från tiden omkr sekelskiftet 1900, vilket får betraktas som en särskild beaktansvärd byggnad. Det är väsentligt att området får behålla sin prägel och att ev. nybebyggelse anpassas till den traditionella bebyggelsen.

Q Spånga - Björka - Averstad.

I områdets södra del ligger Östra Fågelviks kyrka från 1700 - talets början. På slätten norr därom vid Björka gård finns den gamla kyrkplatsen, där det låg en tidigmedeltida kyrka. I det öppna kulturlandskapet ligger åtskilliga gårdar med värdefulla byggnader. På Spånga gård finns en mangårdsbyggnad från 1800 - talets mitt. Samt en vacker flygelbyggnad. Björka gård har flera byggnader från 1700 - talets slut, märkligast är dock en flygel, det gamla boningshuset som till sina äldsta delar skall vara från 1600 - talets slut. I Averstad ligger flera fina gårdar inte minst Averstad 3:14 med en mangårdsbyggnad, sannolikt från 1700 - talets slut. I områdets östligaste del ligger Vång 1:2 C med en traditionell vacker manbyggnad och fina ekonomibyggnader. Området har det öppna kulturlandskapets karakteristiska prägel, där just öppenheten är av avgörande betydelse. Det är viktigt att gårdarna får behålla sin prägel lika väl som att jordbrukslandskapet bevaras. Nybebyggelse bör undvikas inom området.

NYEDS

ALSTERS S:N

Ö. FÅGELVIKS

SKATTKÄRR

KARLSTAD

KARLSTADS STAD

GRAVA S:N

SKÅRE

NORS S:N

SEGERSTADS S:N

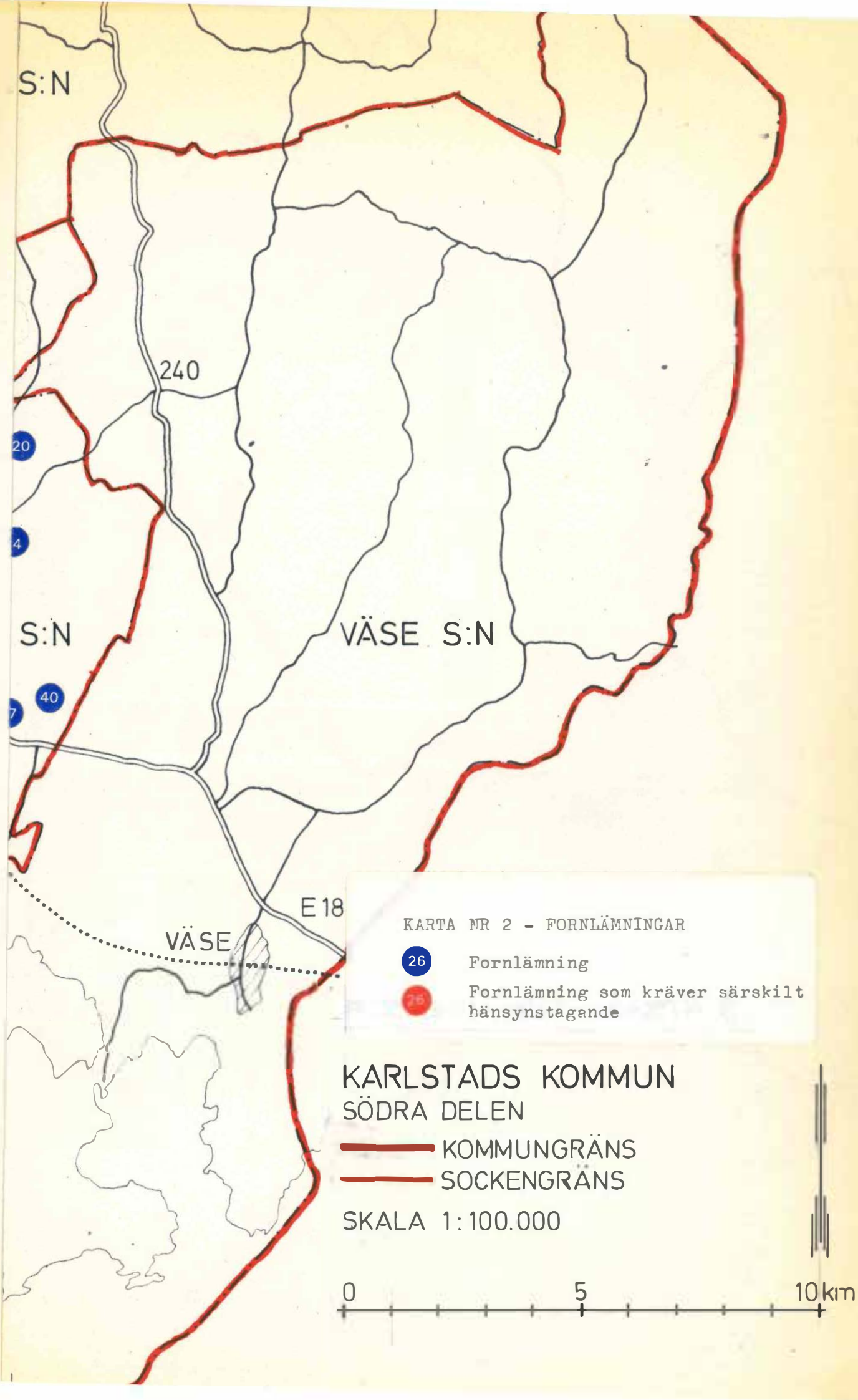
VÅLBERG

234

61/62

63

E 18

S:N
240
20
4
S:N
VÄSE S:N
40
7
E 18
VÄSE
KARTA NR 2 - FORNLÄMNINGAR
26
Fornlämning
Fornlämning som kräver särskilt hänsynstagande
KARLSTADS KOMMUN
SÖDRA DELEN
KOMMUNGRÄNS
SOCKENGRÄNS
SKALA 1:100.000
0
5
10 km

FORNLÄMNINGAR

I det följande framlägges en förteckning över de anläggningar, vilka upptagits vid Riksantikvarieämbetets fornminnesinventering inom Alster, Grava, Karlstad, Nor,Nyed, Segerstad, Väse, Älvsbacka och Östra Fågelvik socknar år 1962 och 1966. De angivna numren hänför sig till ämbetets fornminnesregister.

Vid en genomgång av fornlämningarna bedömes dessa dels utifrån vetenskapliga aspekter, dvs. huruvida fornlämningarna genom sin art, typ, spridningsbild, terrängläge m m . ställer vissa problem eller kan antagas kunna ge svar på olika frågor kring vår förhistoria, dels utifrån sociala aspekter, dvs. i vad mån anläggningarna kan anses vara av betydelse för möjligheterna att förstå områdets eller bygdens historia eller eljest vara av turistiskt eller pedagogiskt värde. Här måste betonas att en bedömning alltid måste grundas på dagens kunskaper och erfarenheter, och att värderingarna i framtiden kan komma att ändras beroende på nya kunskpaer, vunna genom vetenskapliga bearbetningar eller eljest genom andra faktorer. Alla fornlämningar är skyddade enligt lag den 12 juni 1942 om fornminnen, men vid en genomgång utifrån ovannämnda aspekter framgår klart att vissa fornlämningar kräver ett avsevärt större miljöskydd och hänsynstagande vid en ev. planläggning. En fornlämning karakteriseras ofta av ett speciellt terrängläge, vilket är en del av själva fornlämningen. På karta 2 har med särskild markering angivits de fornlämningar som kräver ett sådant speciellt hänsynstagande. Anledningen härtill har motiverats för de aktuella objekten i samband med förteckningen över fornlämningarna. I en särskild del av förteckningen upptages sådana objekt, vilkas karaktär av fornlämning är tveksam men där en kontrollundersökning måste företagas före en ev. exploatering. En sådan sondering bör bl.a. företagas för att förhindra kostnadskrävande, försenande överraskningar vid exploateringen. Dessa anläggningar har ej karterats men i förteckningen anges fastigheterna och de aktuella ekonomiska kartbladen. Slutligen presenteras de milstenar, minnestenar, broar, hyttor och andra lämningar från historisk tid, vilka ävenledes äger skydd enligt fornminneslagen.

Karlstad kommun har ett mycket varierat utbud av fornlämningar och i stort sett finns representanter för samtliga fornlämningskategorier. Vid en blick på kartan finner man strax att ett flertal koncentrationer av fornlämningar finns och vid en närmare uppdelning på olika tidsperioder förstärks detta intryck ytterligare. De västligaste socknarna Nor, Grava och Segerstad är mycket rikt representerade vad beträffar högar och gravfält från järnåldern och av de tre har framförallt Segerstad dessutom ett flertal rösen, från bronsåldern.

I östra delen av kommunen finns ett klart röseстråk längs Vänern från Alster fram till kommungränsen mot Kristinehemn. Stråket fortsätter sedan genom Ölme förbi Kristinehemn och vidare söderut längs Vänerns ostkust. På västra sidan Riksmossen finns en motsvarighet till de stensättningar och mindre rösen som finns på östra sidan mossen inom Kristinehemns kommun. Väse har dessutom också ett område med högar och gravfält runt sjön Panken. I norra delen av kommunen finns endast rösen, vilka oftast är belägna på höga bergknallar med utsikt över sjö och skogsområden. Fornlämningarna ligger här emellertid mycket glest och i den nordligaste socknen, Älvsbacka, finns inte någon känd förhistorisk lämning.

Boplatser från stenåldern känner vi idag endast till från några få ställen i kommunen. De ligger emellertid glest, vi har sålunda två stycken i Väse socken, en i Grava, en i Segerstad och två i Nors socken. Men det föreligger ett stort antal lösfynd från stenåldern, och det är troligt att många av dem härrör från boplatser. Utan en systematisk genomgång av materialet kan detta dock inte avgöras. Det bör i detta sammanhang påpekas att risk för att man vid markarbeten kan påträffa rester av förhistoriska boplatser föreligger. Som regel utgöres dessa rester av härdar, kulturlager, lager av sot och kol, fynd eller ev. riklig förekomst av skärvsten. Någon gravform från stenåldern har ännu inte påträffats inom kommunområdet.

Boplatser från bronsåldern har ej heller påträffats inom kommunen. De rösen och röseliknande stensättningar, som finns i riklig mängd, brukar man traditionellt hänföra till bronsåldern. De är ofta stora och monumentalt byggda. Längs hela norra Vänerkusten finns en tydlig kedja av rösen, av vilka en del således faller inom Karlstad kommun. Uppehållet vid Grava och Karlstad kan förklaras av att detta område vid tiden för bronsåldern var täckt av vatten. Endast på höga bergknallar har här anlagts rösen. Liknande belägenhet för bronsåldersлämningar finns längre norrut, där stränderna av sjöarna, Gapern och Västra Örten uppvisar lämningar av denna typ. Området vid Norra Mon med, Riksmossen, dåvarande sjö, faller på detta sätt mycket väl in i ett mönster, där anläggningarna till allra största delen byggts vid vattendrag. Bodde man också på dessa platser? Idag är de oftast rena skogsområden, stenig terräng med branta höga bergknallar och kala klippor. Eller har man endast använt området för gravplatser? Var har man i så fall bott? Frågorna är många och vetenskapen kan på nuvarande ståndpunkt inte nöjaktigt förklara stora delar av fornlämningsbeståndet.

Vad man vet är att under den därpå följande perioden, järnåldern, skedde en klar bebyggelseförskjutning. Trots att antalet järnåldersboplatser inom kommunen endast är två, bägge i Nors socken, kan man av gravarnas belägenhet dra den slutsatsen att man av allt att döma bott på slätterna, dvs de områden som

fortfarande utgör kommunens centrala bygd. Sålunda finns ett flertal lämningar på Segerstadslätten vid Hanevik och Årsås, liknande finns på Gravaslätten omkring Trangårdstorp, på Norslätten vid Malma och Trossnäs samt på Väseslätten vid sjön Panken. Man kan i dessa jordbruksbygder se en kontinuerlig bosättning fram till våra dagar och det är kanske därför så få säkra boplatser ännu hittats, då de överlagrats av senare bebyggelse.. Man kan i detta sammanhang inte heller utesluta att många fornlämningar förstörts eller plöjts bort under de århundraden som gått sedan de anlades.

Järnåldersl ämningarna, som består av gravhögar, stensättningar och gravfält, ligger ofta på åkerholmar i direkt anslutning till åker och äng. Gravfälten har troligen utgjort begravningsplats för en intilliggande by eller gård.

Vid orostid har man byggt fornborgar med murar och förskansningar på närbelägna berg, t.ex. Hökberget i Nor och Lompberget i Segerstad, vilka man använt som tillflyktsplats vid fara.

Att jordbruk och boskapsskötsel inte varit den enda sysselsättningen vittnar de fångstgropar om som finns inom området. Groparna ligger en och en glest inom kommunen utom vid ett enda ställe. Vid Varpnäs i Nor finns inom ett mycket begränsat område nio relativt stora fångstgropar. Groparna är byggda tätt intill varandra och ligger tämligen isolerat från nuvarande bebyggelse. Fångstgropsjakt förbjöds så sent som 1860, varför dessa gropar kan avspegla ett relativt sent jaktsätt.

Vid Riksantikvarieämbetets inventering av landsvägsbroar 1956 togs Östra bron i Karlstad (Karlstad socken fornlämning nr 13) och bron över Glumman vid Söre i Väse (Väse socken fornlämning nr 57) upp såsom varande broar av framträdande kulturhistoriskt värde. Broar kan orsaka bevarandeproblem om de tas ur allmän trafik och Statens vägverk därigenom avsäger sig ansvaret för desamma. Ofta kan dessa frågor lösas genom ett kommunalt övertagande av ansvaret för dem.

Värmlands museum har under flera år inom ramen för museets fornvårdsprogram och genom skogsvårdsstyrelsens försorg företagit i en del fall mycket omfattande röjningsarbeten kring ett flertal fornlämningar inom kommunen. De objekt eller områden med fornlämningar som på detta sätt tagits upp för fortlöpande tillsyn och skötsel är i första hand de, vilka här angetts kräva ett särskilt hänsynstagande.

FÖRTECKNING ÖVER FÖRHISTORISKA LÄMNINGAR, FÅNGSTGROPAR, MILSTENAR, BROAR, HYTTOR M.M. I KARLSTADS KOMMUN. (nummer i enlighet med Riksantikvarieämbetets inventering 1962 och 1966)

FORNLÄMNINGAR:

ALSTERS SOCKEN:

Fornlämning 8
Hasselbol 1:5
Karta: 11 D o f

2 rösen +/stensättning, 8 m diam, 0,8-0,9 m höga, flertal gropar, stensättning, 5 m diam, 0,3 m hög, i mitten svacka. Kolarkoja intill. Kräver särskilt hänsynstagande. Det sydligaste röset är bäst bibehållet och mycket karaktäristiskt beläget på liten bergknalle vid stranden av sjön Gapern. De bägge andra anläggningarna kan ses som goda representanter för fornlämningar av denna typ. Samtliga ligger tämligen lättillgängligt strax intill båtbrygga.

Fornlämning 16
Killstad 1:3
Karta: 11 D 0 f

Röse, 6 m diam, 0,6 m högt. Grop i mitten 0,6 m diam, 0,2 m djup.

Fornlämning 22
Brandsbol 1:15, 1:12
Karta: 10 D 9 f

3 rösen, 5-7 m diam, 0,4-0,8 m höga. I två av rösena gropar 0,3-0,5 m djupa, 3x3 m resp. 2,5x2,5 m stora.

Fornlämning 24
Mellsjö 1:3
Karta: 11 D 0 g

Stensättning, röseliknande, 5 m diam och 0,5 h. Grop i mitten, 1,2 m diam, 0,2 m djup.

Fornlämning 27
Lövnäs 1;1
Karta: 11 D 0 f

Gravfält, 60x30 m, best. av 2 rösen 10 m diam 1,3-1,5 m höga med grop i mitten samt 6 stensättn. 4-6 m diam, 0,3-0,6 m höga, vid några finns kantkedja.

Fornlämning 38
Alstrum 1:8
Karta: 10 D 9 e

Röse, 11m diam, 1,2 m h. Kallmurad kant i 2-3 skift i N delen, kantkedja i S, 2 stensättn. 6 m diam, 0,3-0,5 m h.

Fornlämning 42
Bäckelid 1:1, 2:1
Karta: 10 D 9 f

Röse, 15x10 m, 0,6 m h. ojämn yta

Fornlämning 43
Sätter 1:1
Karta: 10 D 9 f

Gravfält, 40x15 m, best. av 4 stensättn. 4-6 m diam, 0,2-0,3 m h. 2 osäkra stensättn. intill.

GRAVA SOCKEN:

Fornlämning 1
Hynboholm 2:1, 1:34, 1:35, 1:37
Karta: 10 D 9 c

Gravfält, 170x110 m, best. av 30 högar. 15 av högarna är 9-20 m diam, 0,9-2,5 m h. övriga är 7-13 m diam, 0,3-0,9 m h, flera har grop i mitten.

Kräver särskilt hänsynstagande. Gravfältet som är beläget intill Hynboholm tillhör det gravfältskomplex, som finns på andra sidan kommungränsen i Kil. Gravarna är mycket välbevarade och lättillgängligt belägna intill bilväg.

Fornlämning 2
Våle 1:2, 1:3
Karta: 10 D 9 c

Hög, 16 m diam, 2 m h. flera gropar 2-3,5 m diam, 0,5-0,8 m dj.

Fornlämning 8
Ilanda 1:1
Karta: 10 D 8 c

Hög, 20x11 m, 3,5 m h. Grop i mitten 6 m diam 2,5 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande. Detta är en av länets få storhögar och kan närmast jämföras med de anläggningar som finns i Säffle kommun. Högen har ett intressant läge intill ett äldre vattendrag (numera torrlagt).
Mycket lättillgängligt belägen mellan väg 61-62 och landsväg Västra Torp- Stodene.

Fornlämning 11
Hult 1:1
Karta: 10 D 8 d

2 högar, 7-8 m diam, 0,6-1 m hög. Ena högen har kantränna, 1 m bred, 0,3 m dj. Samma hög har 2 gropar 1 och 2 m diam och 0,8 m dj.

Fornlämning 12
Stora Vänsberg 1:2
Karta: 10 D 8 d

Gravfält, 65x20 m, best. av 5 runda stensättn 4-10 m diam och 0,2-0,7 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande. Gravfält bestående av stensättningar är relativt vanliga i kommunen och dessa bägge, nr 12 och 15, är välbevarade och lättillgängliga intill bilväg. De är bägge belägna på samma ås med utsikt över omgivande åkrar.

Fornlämning 13
Kätterud 1:7
Karta: 10 D 8 c

Stensättning, 7 m diam, 0,3 m h. Grop i S 1 m diam, 0,2 m dj. Strax intill 2 osäkra stensättn.

Fornlämning 14
Lilla Vänsberg 1:10
Karta: 10 D 8 c

Stensättning, 6 m diam, 0,3 m h.

Fornlämning 15
Stora Vänsberg 1:2
Karta: 10 D 8 d

Gravfält, 90x80 m best. av 20 runda stensättn 5-12 m diam och 0,2-0,5 m h. Några har kantkedja.

Kräver särskilt hänsynstagande. Se ovan fornlämning nr 12.

Fornlämning 16
Skåre 1:1
Karta: 10 D 8 d

Hög, 10 m diam, 1 m h. Runt högens fot i S-O-N är en tydlig kantränna, 1 m br, 0,3 m dj.

Fornlämning 17
Kärne 1:10
Karta: 10 D 8 c

1 hög, 3 stensättn. Högen 10 m diam, 0,7 m h. grop i mitten, 4x1-2 m, 0,3 m dj. Stensättn. 5-9 m diam, 0,2-0,5 m höga. Kantkedja.

Fornlämning 18
Dye (samfällighet)
Karta: 10 D 7 d

Domarring, 11x8 m, best. av 11 resta stenar + mittsten. Platsen utgrävd 1972. Stenåldersboplats under domarringen.

Kräver särskilt hänsynstagande. Detta är kommunens enda domarring och länets största både till höjd och diameter. Vetenskapligt intressant eftersom den troligen har bestått av två tätt intill varandra liggande domarringar. Mycket lättillgängligt belägen intill bilväg. (Se Värmland förr och nu 1972).

Fornlämning 19
Kilmar 1:1
Karta: 10 D 8 d

Gravfält, 275x30 m best. av 10 högar. En hög 13 m diam, 1,5 m h. 9 högar är 5-8 m diam, 0,4-0,7 m h, 15 runda stensättningar 4-8 m diam och 0,2-0,5 m h. Några har kantränna.

Fornlämning 20
Solberg 1:7
Karta: 10 D 8 d

Gravfält, 60x35 m best. av 1 hög och 4 stensättn. Högen 8 m diam, 0,7 m h. Stensättn. 4-6 m diam, 0,2-0,3 m h.

Fornlämning 22
Rud 1:88
Karta: 10 D 9 d

Hög, 25 m diam, 2,3 m h. Grop i N 6-7 m l, 2 m djup.

Fornlämning 25
Järpetan 1:18
Karta: 10 D 8 d

3 älvkvarnar i block, 0,9x0,5 m 0,6 m h. 15, 16 och 18 cm i diam och resp 4, 3 och 5 cm dj.

Fornlämning 27
Tollerud 1:1
Karta: 10 D 8 d

Rösebotten, 8 m diam, 0,3 m h.

Fornlämning 31
Lilla Vänsberg 1:10
Karta: 10 D 8 c

Gravfält, 90x30 m best. av 4 högar och 6 stensättn. Två högar 12 resp 16 m diam, 1,6 resp. 2,0 m h. Spår av kantränna. 2 högar är 7 resp. 11 m diam, 0,7 m resp. 1,0 m h. Stensättn. är 5-6 m diam och 0,2-0,3 m h.

Fornlämning 32
Solberg 1:7
Karta: 10 D 8 d

Gravfält, 40x30 m best. av 2 högar 7 resp. 9 m diam, 0,7 m resp. 1,0 m h. 3 stensättn. 5-6 m diam, 0,2-0,4 m h.

Fornlämning 33
Lilla Vänsberg 1:11
Karta: 10 D 8 c

Gravfält, 70x25 m best. av 10 runda stensättn 6-9 m diam, 0,2-0,6 m h.

Fornlämning 34
Stora Vänsberg 1:2
Karta: 10 D 8 c

Gravfält, 75x25 m best. av 6 högar. Den största 22 m diam, 3m h. Övriga 7-11 m diam, 0,4-1,4 m h.

Fornlämning 37
Bon 1:4
Karta: 10 D 9 d

2 högar, 6,5 m diam, 1,0 m h. resp. 10 m diam, 1,4 m h. Kantränna 1,0-1,25 m br. 0,2 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande. Bägge högarna synes oskadade och är belägna i ett mycket ovanligt läge vid strandbrink av Klarälven. Inte i någon annan del av kommunen är gravhögar belägna på detta sätt. De är dessutom relativt lättillgängliga via stig från bilväg.

FARLSTADS STAD:

Fornlämning 1
Stg 2489
Karta: 10 D 8 d

2 rösen, 10x6 m resp. 10x7 m, 0,3-0,4 m h. I ena röset häll, 1,4x0,8 m.

Fornlämning 2
Stg 2489
Karta: 10 D 8 d

2 stensättningar, 3-4 m diam, 0,2-0,3 m höga.

Fornlämning 4
Stg 3238
Karta: 10 D 7 f

3 rösen, 8, 10 resp. 12 m diam, 0,5, 1,5 resp. 1,6 m h. Grop i mitten på samtliga.

Fornlämning 5
Stg 3238
Karta: 10 D 7 f

Röse, 13 m diam 2 m h. Grop i mitten 3,5 m diam, 1,4 m dj. Kallmurning.

Fornlämning 6
Stg 3241
Karta: 10 D 7 f

Stensättning, 5 m diam, 0,3 m h. Delvis synlig kantkedja 0,3 m h.

Fornlämning 7
Stg 3238
Karta: 10 D 7 f

Stensättning, 6 m diam, 0,2 m h.

Fornlämning 9
Stg 3182
Karta: 10 D 7 e

Röse, 14x10 m, 0,9 m högt, i V delen grop 3-4 m diam, 0,5 m dj.

Fornlämning 10
Stg 3182
Karta: 10 D 7 e

2 rösen, 5-7 m diam, 0,3-0,4 m höga, svacka 2-2,5 m diam, 0,2-0,3 m dj. 1 rest. av röse 10-12 m diam, 0,4 m högt.

Fornlämning 17
Stg 3174
Karta: 10 D 7 e

2 stensättningar, 4 resp. 6 m diam, 0,2-0,3 m h. Rest. av kantkedja på ena stensättn.

Fornlämning 28
Stg 2075
Karta: 10 D 7 b

Fornborg, i VSV finns mur ca 30 m, 0,5-0,75 m h, brant sluttning mot övriga väderstreck.

NORS SOCKEN:

Fornlämning 1
Mon 1:1
Karta: 10 D 7 b

3 högar, den ena 10x14 m, 1,7 m h. övriga är 11-13 m diam, 1 resp. 1,6 m h. Grop i mitten 1,5 m diam, 0,2 m djup.

Fornlämning 3
Lillerud 1:23
Karta: 10 D 7 b

3 högar, 14 m diam, 1,1 m h, kantränna, grop i SO, 14 m diam, 1,1 m h, kantränna, grop 9 m lång i NO-SV, resp. 13 m diam, 1 m h, grop i NV.

Fornlämning 5
Karlberg 1:1
Karta: 10 D 7 a

2 stensättningar, 13 m diam, 0,6 m h i mitten rest sten 1 m hög 0,5 m bred, resp. 9 m diam, 0,4 m h, gropig yta.

✓ Fornlämning 8
Ris 2:1
Karta: 10 D 8 a

Fornborg, 100x33 m, mur 100 m lång, 5-7 m bred, 0,1-0,5 m h. Smältglasyr på vissa stenar.

Kräver särskilt hänsynstagande. Denna välbevarade fornborg är märmast att beteckna som unik i landet genom att murresterna består av bl.a. förslaggad sten, vilket tyder på brand i murarna. Borgen har ett mycket karaktäristiskt läge med fin utsikt över Nor- och Segerstadbygden.

Fornlämning 9
Gärrud 1:1, Malma 1:1
Karta: 10 D 8 a

Gravfält, 125x100 m best. av 8 högar 6-17 m diam. 0,4-1,8 m h. Gropig yta.

Kräver särskilt hänsynstagande. Se nedan fornlämning nr 13.

Fornlämning 10
Gerrud 1:1, Malma 1:1
Karta: 10 D 8 a

Gravfält, 110x32 m, best. av 14 högar 1 stensättn. Högarna 5-11 m diam, 0,3-1,2 m höga, 3 har tydlig kantränna. Flera av högarna har mittgrop. Stensättn. 5 m diam, 0,2 m hög.

Fornlämning 11
Gerrud 1:1, Malma 1:1
Karta: 10 D 8 a

Hög, 9 m diam, 1 m h, delvis synlig kantkedja 0,1-0,2 m hög.

Kräver särskilt hänsynstagande. Se nedan fornlämning nr 13.

Fornlämning 13
Gerrud 1:1, Malma 1:1
Karta: 10 D 8 a

2 högar, 8 m diam, 1,2 m h, otydlig fotränna i NV resp. 6 m diam, 1,0 m h, "brygga" mellan högarna.

Kräver särskilt hänsynstagande. Fornlämningarna 9, 10, 11 och 13 ligger tätt intill varandra på ett för järnålderslämningar typiskt sätt på moränås. Anläggningarna är välbevarade och lättillgängliga genom bilväg.
Fornlämning 13 är av vetenskapligt intresse genom att man tydligen byggt en slags "brygga" mellan de bägge högarna.

Fornlämning 15
Vålberg 1:114
Karta: 10 D 7 a

Röse, 12 m diam, 1,6 m h, grop i mitten 4 m diam, 0,6 m dj.

Fornlämning 19
Älvenäs 2:1
Karta: 10 D 6 a

Röse, 14 m diam, 1,6 m h, grop i mitten 4 m diam, 1,2 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande. Röset är relativt stort och monumentalt placerat på bergsklack vid stranden. Det kan ses som Nors motsvarighet till de anläggningar som finns i Segerstad socken på andra sidan Åsfjorden.
Fornlämningen är relativt lättillgänglig genom sitt läge nära badplats.

Fornlämning 20
Älvenäs 2:1
Karta: 10 D 7 a

2 stensättningar, 6 m diam, 0,4 m h, resp. 8 m diam, 0,2 m h, rest. av kantkedja.

Fornlämning 21
Lärum 1:6
Karta: 10 D 8 a

1 hög, 8 m diam, 0,8 m h, 2 stensättningar, 7 m diam, 0,4 m h, resp. 5 m diam, 0,3 m h.

Fornlämning 22
Höglunda 1:154
Karta: 10 D 8 a

3 högar, 10 m diam, 1,3 m h, 8 m diam, 0,9 m h, antydan till kantkedja, resp. 9 m diam, 1,0 m h, mittgrop: 2 m diam, 0,2 m dj.

Fornlämning 23
Lärum 1:6
Karta: 10 D 8 a

Stensättning, 7 m diam, 0,4 m h, gles kantkedja, 0,3 m h. Ojämn yta.

Fornlämning 27
Höglunda
Karta: 10 D 8 a

Hög, 11 m diam, 0,9 m h, i högens mitt en fördjupning 2x1 m, 0,3 m djup.

Fornlämning 28
Höglunda 1:51
Karta: 10 D 8 a

6 skålgropar, "älvkvarnar", i block, 1,4x1,5 m och 0,5 m h. 3-8 cm diam, 0,5-1,5 cm dj.

Kräver särskilt hänsynstagande. Dessa slags hällristningar är de bästa i kommunen och består av 6 gropar inhuggna på ett s.k. "altarblock". De tillhör de relativt få som finns i Värmland.

Fornlämning 31
Lilla Höglunda 1:9
Höglunda 1:3
Karta: 10 D 9 a

4 högar, 7-9 m diam, 0,8-0,9 m h. 2 av högarna har grop i mitten 2x1 m, 0,3 m djup resp. 1,0 m diam, 0,4 m djup.

Fornlämning 33
Trossnäs 6:1
Karta: 10 D 8 b

Gravfält, 95x35 m, best. av 12 högar, 6-15 m diam, 0,6-2,0 m h, de flesta har tydlig kantränna. Största högen har grop 7 m diam, 1,7 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande. Gravfältet kan uppfattas som en mycket god representant för de ordinära bygravfälten. Anläggningarna är mycket lättillgängliga.

Fornlämning 35
Skane 1:18, Skane 1:4
Karta: 10 D 8 b

2 högar, 11 m diam 1,0 m h, kantränna, fördjupning: 5 m lång, 3 m bred, 0,3 m dj. resp. 9 m diam, 0,9 m h, kantränna.

Fornlämning 36
Mellerud 1:15
Karta: 10 D 8 b

2 högar, 8 m diam, 0,6 m h resp. 9 m diam, 0,8 m h.

Fornlämning 37
Mellerud 1:10
Karta: 10 D 8 b

Gravfält, 95x50 m, best. av 14 högar samt 1 rest. av hög. Högarna 6-13 m diam, 0,6-1,2 m h. Högresten 9 m diam, 0,6 m h. Gropig yta.

Kräver särskilt hänsynstagande. Gravfältet är relativt välbevarat trots viss bebyggelse intill. Gravfältet ligger i ett område med flera enstaka fornlämningar och är troligen rest av ett betydligt större gravfält, som genom senare tids bebyggelse splittrats. Det kan dock ses som en god representant för de höggravfält, som är vanliga i västra delen av kommunen. Gravfältet är mycket lättillgängligt intill landsvägen Mellerudstorp-Trossnäs.

Fornlämning 38
Skane 1:8
Karta: 10 D 8 b

Stensättningar,8 m diam, 0,8 m h.

Fornlämning 41
Nyttorp 1:1
Karta: 10 D 8 b

2 högar,8 m diam, 0,8 m h, grop 3 x 1,5 m, 0,2 m dj, resp. 6 m diam, 0,5 m h, mittgrop 2,5 m diam, 0,6 m dj.

Fornlämning 44
Smedstad 1:11
Karta: 10 D 9 b

Stensättning,7 m diam, 0,7 m h. Kantkedja. Grop i mitten 1,2 x 1,0 m, 0,2 m dj.

Fornlämning 45
Smedstad Samf
Karta: 10 D 9 b

3 stensättningar,5 m diam, 0,2 m h,7 m diam, 0,5 m h, resp 9 m diam 0,8 m h.

Fornlämning 49
St. Bårum 1:53, Åstorp 1:130
Karta: 10 D 7 a

Hög kallad Rönnkullen,35 m diam, 3,0 - 4,0 m h.

Kräver särskilt hänsyntagande. Detta är en av länets få storhögar. Anläggningen som har ett typiskt läge intill vattendrag är vetenskapligt mycket intressant och uppmärksammad. Den undersöktes 1964 - 65, se Värmland förr och nu 1972. Gravhögen är mycket lättillgänglig i Vålbergs samhälle.

Fornlämning 50
Gerrud 1:1, Malma 1:1
Karta: 10 D 8 a

Fångstgrop,5 m diam, omgiven av övertorvad jordvall, 2 m bred, 0,2 - 0,3 m h. Kallmurad vägg.

Kräver särskild hänsyntagande. En tämligen djup grop med kallmurade kanter med stenar lagda i skift. Detta konstruktionsdrag med kallmurade kanter finns bara i ytterligare en grop i kommunen, nämligen Väse nr 128. Fångstgropen är tämligen lättillgängligt belägen med stigar på ömse sidor om den.

Fornlämning 53
Ris 2:1
Karta: 10 D 7 a

Stensättning,20 m diam, 0,1 - 0,3 m h.

Fornlämning 56
Ris 2:1
Karta: 10 D 7 a

4 stensättningar,8,9, 18 resp 20 m diam, 0,2 - 0,4 m h. Två har ev kantkedja. Gropig yta.

Fornlämning 59 Skane 1:17 Karta: 10 D 8 b	Stensättning, 11 m diam, 0,3 - 0,4 m h. I mittpartiet en stenfylld svacka, 5 x 2, 75 m, 0,2 - 0,3 m dj.
Fornlämning 60 Västra Mellbyn 1:3 Årbäck 1:3 Karta: 10 D 9 b	Röse, 10 m diam, 0,8 m h.
Fornlämning 62 Stora Bårum 1:187 Karta: 10 D 7 a	2 älvkvarnar, i fast berg 6 resp 5,5 cm diam och 1 cm dj.
Fornlämning 63 Vålberg 1:114 Karta: 10 D 7 a	Järnåldersboplats
Fornlämning 65 Skane 2:1 Karta: 10 D 8 b	Stenåldersboplats
Fornlämning 66 Edsvalla 1:2 Karta: 10 D 8 a	Stenåldersboplats
Fornlämningsnr saknas t.v. Bårum Karta: 10 D 8 a	Järnåldersboplats
Fornlämningsnr saknas t.v. Norra Varpnäs 1:1 Södra Varpnäs 1:1 Karta: 10 D 8 b	Område med fångstgropar

NYEDS SOCKEN:

Fornlämning 1 Krakerud 3:1 Karta: 11 D 1 f	11 rösen, 5 - 11 m diam, 0,5 - 1,25 m h. 3 av rösen har gravkistor ca 2 m långa och 0,5 m br. Kallmurade sidor. Flertal gropar i rösena.

Kräver särskilt hänsynstagande. Dessa elva rösen ligger väl sammanhållna och torde väl kunna betecknas som ett rösegravfält, ett av de få i kommunen. Intressanta konstruktionsdrag i form av kallmurade sidor och gravkistor synliga finns i flera av rösena. Området är relativt lättillgängligt.

Fornlämning 2
Krakerud 3:1
Karta: 11 D 1 f

Röse, 6 m diam, 0,6 m h. Grop i mitten 2 m diam, 0,3 m dj.

Fornlämning 4
Getbol 1:8
Karta: 11 D 1 f

2 rösen, 8 m diam, 0,8 m h, i mitten grop 2 m diam, 0,5 m dj, resp. 9 m diam, 0,9 m h, grop i mitten 5 x 2m dj.

Fornlämning 5
Södra Norum 1:7
Karta: 11 D 0 f

Röse, 9 m diam, 1 m h. Grop i mitten 4 m diam, 0,9 m dj.

Fornlämning 10
Getebol 1:8
Karta: 11 D 0 f

Röse, 7 m diam, 0,7 m h. Oregelbunden grop i mittpartiet 3,5 x 2 m, 0,3 m dj.

Fornlämning 11
Getebol 1:2
Karta: 11 D 0 f

Röse, 11 m diam, 1,2 m h. Grop i mitten 3 m diam, 0,5 m dj. I V en rund grop, 1,25 m diam, 0,5 m dj.

Fornlämning 12
Bråxnäs 1:2
Karta: 11 D 0 g

Röse, 9 m diam, 0,9 m h. I mitten en grop 4 x 2,5 m, 0,5 m dj.

Fornlämning 14
Sund 1:2, 3, 4
Karta: 11 D 3 f

3 rösen, 10 m diam, 1,0 m h. 12 m diam, 2,0 m h resp. 15 m diam, 2,5 m h. Gropar

Fornlämning 15
Sund 1:2, 3, 4
Karta: 11 D 3 f

Röse, 7 m diam, 0,7 m h. I mitten grop 1,5 x 1,1 m med kallmurad vägg i S, Ö.

Fornlämning 16
Norra Rådom 1:45
Karta: 11 D 3 f

Röse, 10 m diam, 0,5 - 1,0 m h. I rösets mitt en grop, 4 x 3 m, 0,2 m dj. 13 m kallmurad i V, N, Ö.

Fornlämning 23
Nordby 1:20
Karta: 11 D 3 f

2 rösen, 10 m diam, 1,2 m h. Grop i mitten 3 x 2 m, 0,6 m dj, resp. 5 m diam, 0,4 m h. I mitten en grop 2,5 m diam, 0,3 m dj.

Fornlämning 24
Getebol 1:30
Karta: 11 D 0 f

Rest av röse, ca 5 m diam, kantkedja i S, V, Ö.

Fornlämning 38
Mången 1:2
Karta: 11 D 2 i

3 rösen, 9, 8 och 5 m diam, 0,8, 0,6 och 0,5 m h. Gropar i mitten i de två största.

Kräver särskilt hänsynstagande. Dessa rösen är välbevarade och mycket karaktäristiskt byggda i monumentalt läge på hög bergås. De är belägna i ett område av kommunen som helt saknar förhistoriska lämningar i övrigt.

SEGERSTADS SOCKEN

Fornlämning 1
Rörmyren 2:1
Karta: 10 D 6 a

Röse, 8 m diam, 0,9 m h.

Fornlämning 4
Aspberg 1:1, Rud 1:1, Tolstorp 1:1
Karta: 10 D 6 a

Gravfält, 30 x 100 m best. av 3 högar 5 - 8 m diam, 0,5 - 0,9 m h. 3 runda stensättn. 4 - 5 m diam, 0,2 - 0,3 m h. I Treudd, 9 m sida, 0,2 m h. I rektangulär stensättn. 2,20 x 1,30 m.

Fornlämning 5
Hanevik 1:1
Karta: 10 D 6 a

Gravfält, 120 x 85 m best. av 4 högar, 1 oval hög, 14 runda stensättn. och 1 treudd. Två högar är 5 x 3 resp, 4,5 x 3 m, 0,6 m h, de övriga är 10 m diam, 0,7 m h. Den ovala högen 11 x 7,5 m, 0,5 m h. En av de runda stensättn. 11 m diam, 0,4 m h. De övriga är 3,5 - 7,5 m diam, 0,1 - 0,4 m h. Treudden har 11 m långa sidor, 0,2 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område M. Hanevik.

Fornlämning 11
Stors Årsås 1:7
Karta: 10 D 7 a

Fornborg, anlagd på krön av högt berg med branta stup mot Ö-SÖ-S-SV-V. Murarna är 4 m br, 0,5-1,0 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås - Algustad - Prästbol.

Fornlämning 12
Stora Årsås 1:7
Karta: 10 D 7 a

Röse, 8-9 m diam, 1,75 m h. I mitten grop 2,5 m diam, 1,2 m dj. Kallmurad kant i 3-4 skift med o,4-0,6 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås - Algustad - Prästbol.

Fornlämning 13
Lilla Årsås 1:2, 3
Karta: 10 D 7 a

2 rösen, 10-20 m diam, 3 m h, i mitten grop, 4 m diam, 2,5 m dj, kallmurad resp. 10 m diam 2 m h. Mittgrop 2 m diam, 1 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås - Algustad - Prästbol.

Fornlämning 14
Lilla Årsås 1:2, 1:3
Karta: 10 D 6 a

Röse, 11x5 m, 0,75 m h. Ojämn yta.

Fornlämning 15
Stora Årsås 1:7
Karta: 10 D 7 a

2 rösen, 10 m diam, 1 m h resp. 5 m diam, 0,5 m h. Mittgropar 1,5 m diam, 0,5 m dj. resp. 1 m diam, 0,5 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås - Algustad - Prästbol.

Fornlämning 16
Årtan 1:2
Karta: 10 D 7 a

2 rösen, 17 m diam, 2m h, resp. 10 m diam 0,75 m h. I ena röset stor grop 3 m diam, 0,5 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås - Algustad - Prästbol.

Fornlämning 17
Stora Årsås 1:7
Karta: 10 D 7 a

Gravfält, 50x40 m, best. av 5 högar 6-9 m diam, 0,5-1,4 m h. Några har tydlig kantränna I största högen en grop 3x1 m, 0,4 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås - Algustad - Prästbol.

Fornlämning 18
Prästbol 1:3
Karta: 10 D 7 a

Gravfält, 190x65 m, best. av 15 högar, 9-15 m diam, 1-1,5 m h. Tydlig kantränna. En har grop i mitten 3 m diam, 1,25 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås - Algustad - Prästbol.

Fornlämning 20
Algustad 1:3
Karta: 10 D 7 a

3 rösen, 30 m diam, 4,5 m, 10 m diam 1,25 m h resp. 7 m diam, 0,5 m h. 2 rösen har gropar.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås - Algustad - Prästbol.

Fornlämning 21
Algustad 1:3
Karta: 10 D 7 a

Röse, 15 m diam, 2m h. Mittgrop 2 m diam, 1 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås- Algustad - Prästbol.

Fornlämning 23
Prästbol 1:3, 1:2
Karta: 10 D 7 a

Fornborg, 180x120 m, på högt bergparti. Murar sammanlagt 406 m, 2-4 m br och 0,3-1,0 m h. 4 portar 2-4 m br.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås - Algustad - Prästbol.

Fornlämning 25
Algustad 1:3
Karta: 10 D 6 a

Röse, 12 m diam, 1 m h. Ytan ojämn med 3 gropar, 1-2 m diam, 0,5-1 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås - Algustad - Prästbol.

Fornlämning 27
Törne 1:22
Karta: 10 D 7 a

Hög, 17 m diam, 1,6 m h. I ytan flera gropar, de största 2x3 m stora, 0,5-1 m djupa. Kantränna.

Fornlämning 28
Törne 1:22
Karta: 10 D 7 a

Hög, 18 m diam, 2 m h. Gropar 1 m diam, 0,3 m - 1 m dj, i N grop 2x3 m.

Fornlämning 29
Kyrkskärgården 1:1
Karta: 10 D 5 c

Labyrint, 11x8 m. Gångarna är 0,2-0,3 m br.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område N, Stora Axelön.

Fornlämning 30
Kyrkskärgården 1:1
Karta: 10 D 5 c

3 labyrinter, 1) 9x7,5 m. Gångarna 0,4m br
2) 8 m diam
3) 10 m diam. Av sten utlagt orden "Gud är god".

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område N, Stora Axelön.

Fornlämning 33
Stora Abbortan 1:5
Karta: 10 D 6 a

Rösebotten, 9 m diam, 0,3-0,4 m h. Smågropig och ojämn yta.

Fornlämning 34
Björtan 1:3
Karta: 10 D 6 a

Stenåldersboplats

Fornlämning 35
Aspberg 1:1, Rud 1:1
Tolstorp 1:1
Karta: 10 D 6 a

Gravfält, 50x20-30 m, best. av 3 högar och 4 runda stensättn. Högarna 7-10 m diam, 0,75-1 m h. Mittgropar i alla högarna. Stensättn. 6-10 m diam, 0,3-0,75 m h.

Fornlämning 36
Hanevik 1:1
Karta: 10 D 6 a

Gravfält, 60x50 m. 2 högarna 7,5 m diam, 0,5 resp. 0,6 m h. 6 runda stensättn. 5-8,5 m diam, 0,2-0,4 m h. 1 oval stensättn. 7,5x6 m, 0,25 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område M, Hanevik.

Fornlämning 37
Hanevik 1:1
Karta: 10 D 6 a

3 högar, 10 m diam, 0,75 m h, 12 m diam, 1,3 m h, resp. 12 m diam, 1,3 m h. 2 av högarna har kantränna.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område M, Hanevik.

Fornlämning 38
Hanevik 1:1
Karta: 10 D 6 a

Gravfält, 230x30-50 m, best. av 14 runda högar 5-10 m diam, 0,4-1,5 m h, 5 ovala högar 5,5-11,5 x 3,5-7,5 m, 0,3-0,6 m h. 4 runda stensättningar 5,5-10,5 m, 0,2-0,4 m h. 1 rektangulär stensättning 7,75x6,5 m, 0,4 m h. 1 triangulär stensättning 4,5-6,5 m lång, 0,3 m h samt 2 oregelbundna stensättn. 5,5 m diam, 0,2 m h resp 11 m diam, 0,3 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område M, Hanevik.

Fornlämning 39
Hanevik 1:1
Karta: 10 d 6 a

Hög, 9 m diam, 0,9 m h, kantränna 1 m br, 0, m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område M, Hanevik.

Fornlämning 40
Hanevik 1:1
Karta: 10 D 6 a

Hög, 13,5 m diam, 1,3 m h. Oval stensättning 12x9,5 m, 0,4 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område M, Hanevik.

Fornlämning 41
Stora Årsås 1:7
Karta: 10 D 7 a

Röse, 7x3 m, 0,5 m h. Kantkedja 0,2-0,4 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås-Algustad-Prästbol.

Fornlämning 42
Stora Årsås 1:7
Karta: 10 D 7 a

2 rösen, 15 m diam, 2 m h. Mittgrop, 2 m diam 1,25 m dj. Kista 2,5x0,75 m, resp. 8 m diam, 1,25 m h. Kantkedja.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås-Algustad-Prästbol.

Fornlämning 43
Hanevik 1:1
Karta: 10 D 5 b

Röse, 6 m diam, 0,6 m h. Ytan ojämn. Mittgrop, 1 m diam, 0,6 m dj.

Fornlämning 44
Stora Årsås 1:7
Karta: 10 D 7 a

Gravfält, 70x30-60 m, best. 10 högar och 5 stensättn. Högarna 8-12 m diam, 0,75-1,3 m h. Stensättn. 3,5-6 m diam, 0,2-0,4 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås-Algustad-Prästbol.

Fornlämning 45
Stora Årsås 1:7
Karta: 10 D 7 a

Hög, 10 m diam, 1 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås-Algustad-Prästbol.

Fornlämning 46
Prästbol 1:3
Karta: 10 D 7 a

Gravfält, 110x85 m, best. av 9 högar 8-12 m diam, 0,5-1,4 m h, flera med kantränna, några med mittgrop och 1 triangulär stensättn. med 7 m långa sidor, 0,3 m h. Kantränna.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås-Algustad-Prästbol.

Fornlämning 49
Karterud 5:1, 6:1
Karta: 10 D 6 a

Gravfält, 30x30 m, best. av 10 stensättningar 5-7 m diam, 0,3-0,5 m h.

Fornlämning 52
Algustad 1:3
Karta: 10 D 7 a

2 stensättningar, 8-9 m diam, 0,4-0,6 m h. Kantkedja.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område O, Årsås-Algustad-Prästbol.

Fornlämning 55
Åsunda 1:25
Karta: 10 D 5 a

Röse, 5-6 m diam, 0,4-0,5 m h. i SV grop 3x2 m.

Fornlämning 58
Aspberg 1:1, Rud 1:1,
Tolstorp 1:1
Karta: 10 D 6 a

2 stensättningar, 9 m diam, 0,5 m h. resp. 6 m diam 0,4 m h. Grop NÖ om mitten 1-1,5 m diam, o,4 m dj.

VÄSE SOCKEN:

Fornlämning 1
Klockaregården 1:1
Karta: 10 D 7 h

Fångstgrop, 6 m diam, 1,0 m dj.

Fornlämning 9
Prästgården 1:1
Karta: 10 D 7 h

Gravfält, 40x30 m best. av 3 högar, 6-9 m diam. 0,6-1,0 m h. Mittgrop i största högen 3,5x2,5 m dj. 7 stensättn. 4-8 m diam, 0,2-0, m h.

Fornlämning 12
Lund 5:1
Karta: 10 D7 h

Gravfält, 30x15 m, best. av 5 stensättningar 5-10 m diam, 0,2-0,7 m h, den största har kantkedja. Mittgropar.

Fornlämning 13
Lund 5:1, 1:58
Karta: 10 D 7 h

Gravfält, 25x20 m, best. av 5 stensättningar 5-8 m diam, 0,2-0,4 m h.

Fornlämning 14
Helgetorp 1:1
Karta: 10 D 7 h

2 stensättningar, 9 m diam, 0,5 m h resp. 11 m diam, 0,5 m h, gropig yta.

Kräver särskilt hänsynstagande. Dessa bägge stensättningar är mycket välbevarade och karaktäristiska representanter för det samlade järnåldersområdet som finns runt sjön Panken med gravfält på Arnön och i Ve, runstenen vid Rör m.m. Stensättningarna är mycket lättillgängligt belägna med god utsikt mot sjön.

✓ Fornlämning 21
Rör samf.
Karta: 10 D 8 h

Runsten, rödaktig granit 1,45 m h, 0,6 m br. Inskrift: "Vibiurn brupur sin".

Kräver särskilt hänsynstagande. Runstenen är en av Värmlands tre kända runstenar och är mycket lättillgängligt belägen vid parkeringsficka längs väg E 18.

Fornlämning 23
Rör 1:10
Karta: 10 D 7 h

Röse, 20 m diam, 0,6-1,0 m h.

Fornlämning 24
Lund 6:1
Karta: 10 D 7 h

Stenåldersboplats.

Fornlämning 27
Östra Ve 4:1
Karta: 10 D 8 h

Gravfält, 40x20 m, best. av 8 högar, 4-6 m diam, 0,4-0,6 m h. Mittgrop i samtliga, 1-2 mdiam, 0,3-0,4 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande. Se nedan fornlämning nr 29.

Fornlämning 28
Östra Ve 4:1, 1:17
Karta: 10 D 8 h

Gravfält, 50x25 m, best. av 15 högar, 4-8 m diam, 0,4-0,7 m h. 2 högar har mittgrop 1,0 m diam, 0,2-0,3 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande. Se nedan nr 29.

Fornlämning 29
Västra Ve 1:1
Karta: 10 D 8 h

3 högar, 5 m diam, 0,5 m h, 6 m diam 0,6 m h, resp. 8 m diam 0,8 m h, kantränna.

Kräver särskilt hänsynstagande. Fornlämning 27 och 28 som är gravfält samt 29 som består av 3 högar är mycket karaktäristiskt belägna och tillhör det samlade järnåldersområdet runt sjön Panken. Anläggningarna är mycket lättillgängliga.

Fornlämning 31
Rör 1:3
Karta: 10 D 8 h

2 rösen, 8 m diam, 0,5 m h, grop, 2 m diam, 0,2-0,3 m dj. resp. 7 m diam,, 0,4 m h.

Fornlämning 32
Torsgården 2:1, 3:1
Karta: 10 D 8 h

Gravfält, 80x60 m, best. av 1 hög och 9 stensättn. Av högen återstår bara kantpartier. 6 stensättningar 9-11 m diam, 0,3-0,6 m h. Övriga är 4-6 m diam, 0,2 m h.

Fornlämning 37
Torsgården 3:1
Karta: 10 D 8 h

Röse, 7 m diam, 0,5 m h. Gropig yta.

Fornlämning 39
Silkesta 1:36
Karta: 10 D 7 g

Röse, 10 m diam, 1,0 m h. Flera gropar 3-5 m diam, 0,2 m dj.

Fornlämning 40
Silkesta 1:37
Karta: 10 D 7 g

2 rösen, 6 m diam, 0,6 m h, grop i mitten. 1,5 m diam, 0,2 m dj, resp. 8 m diam, 0,9 m h

Fornlämning 41
Ekholmen 1:8
Karta: 10 D 7 g

Gravfält, 80x40 m, best. av 5 rösen, 7-15 m diam, 0,6-1,7 m h. mittgropar i samtliga. Kallmurningar.

Kräver särskilt hänsynstagande. Anläggningen är kommunens enda rösegravfält och fyra av de fem rösena är påfallande stora och monumentala. Fornlämningarna ligger mycket väl samlade och kan lätt ses från varandra. Ett av rösena består av ett s.k. långröse, ett tämligen ovanligt objekt i länet. Flera av rösena har intressanta konstruktionsdrag såsom kallmurning.

Fornlämning 42
Silkesta 1:2 A
Karta: 10 D 7 h

Fångstgrop, 8 m diam, 0,7 m dj. Runt gropens Ö-S kanter en vall, 3 m br, 0,3 m h.

Fornlämning 44
Nolby 1:12
Karta: 10 D 6 g

Gravfält, 100x40 m, best. av 20 högar, 6-9 m diam, 0,7-1,0 m h, flera med fotränna, 0,4 m br 0,1 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande. Gravfältet är relativt välbevarat och är mycket lättillgängligt beläget intill bilväg.

Fornlämning 46
Nolby 1:12
Karta: 10 D 6 g

Röse, 6 m diam, 0,4 m h.

Fornlämning 48
Hultsberg 1:1, Mellanviken 1:1
Karta: 10 D 6 h

Fångstgrop, 8 m diam, 1,0 m dj.

Fornlämning 50
Hultsberg 1;1, Mellanviken 1:1
Karta: 10 D 6 h

2 rösen, 15 m diam, 1,5 m h. Mittgrop 5x2,5 m 0,8 m dj, resp. 8 m diam, 0,6 m h. 1,0 m diam, 0,3 m dj.

Fornlämning 52
Kleven 1:2
Karta: 10 D 8 h

Röse, 7 m diam, 0,5 m h. Kantkedja i S.

Fornlämning 58
Söre 1:5
Karta: 10 D 9 h

Stenåldersboplats.

Fornlämning 101 — 2 rösen, stensättningsliknande, 5 m diam,
Prästgården 1:1 — 0,3 m h, resp. 6,5 m diam, 0,4 m h.
Karta: 10 D 7 i
Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område Norra Mon (se rapport för 1977 års inventeringsarbeten).

Fornlämning 102 — 3 rösen, 7,5 m diam, 0,5 m h, 6 m diam, 0,3
Prästgården 1:1 — m h, resp. 6,5 m diam, 0,5 m h. Ojämn yta.
Karta: 10 D 7 i
Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område Norra Mon (se rapport för 1977 års inventeringsarbeten)

Fornlämning 103 — Gravfält, 45x15 m, best. av 5 stensättningar
Prästgården 1:1 — 4-6 m diam, 0,2-0,4 m h.
Karta: 10 D 7 i
Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område Norra Mon (se rapport för 1977 års inventeringsarbeten)

Fornlämning 104 — 4 rösen, 4,5 m diam, 0,4 m h, 7,5 m diam
Prästgården 1:1 — 0,7 m h, 10 m diam, 1,2 m h, resp. 11 m diam,
Karta: 10 D 7 i — 1,0 m h. Mittgropar.
Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område Norra Mon (se rapport för 1977 års inventeringsarbeten)

Fornlämning 105 — Röse, 8,5 m diam, 0,8 m h, mittgrop,
Prästgården 1:1 — 2 m diam, 0,5 m dj.
Karta: 10 D 7 i
Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område Norra Mon (se rapport för 1977 års inventeringsarbeten)

Fornlämning 106 — 2 rösen, 8,5 m diam, 0,7 m h. Mittgrop 1 m
Prästgården 1:1 — diam, 0,4 m dj. resp. 7,5 m diam, 0,6 m h.
Karta: 10 D 7 i
Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område Norra Mon (se rapport för 1977 års inventeringsarbeten)

Fornlämning 107
Prästgården 1:1
Karta: 10 D 7 i

Röse, 11 m diam, 1,2 m h. Mittgrop, 5x3 m 1,2 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område Norra Mon (se rapport för 1977 års inventeringsarbeten)

Fornlämning 109
Lövåsen 1:3
Karta: 10 D 7 i

4 stensättningar, 4,5-5,5 m diam, 0,3 m h grop i en 0,5 m diam, 0,3 m dj. Ojämn yta.

Fornlämning 112
Barsjötorp 1:9
Karta: 11 D 0 h

Röse, 9 m diam, 0,9 m h. Mittgrop, 3 m diam, 0,6 m dj.

Fornlämning 113
Barsjötorp 1:9
Karta: 11 D 0 h

Röse, 7,5 m diam, 0,5 m h.

Fornlämning 114
Barsjötorp 1:9
Karta: 11 D o h

2 rösen, 12 m diam, 1,2 m h, mittgrop 2,5 m diam, 1 m dj, resp. 10 m diam, 1 m h, grop 0,6 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande. I norra delen av socknen finns främst låga anspråkslösa anläggningar där dessa två rösen tillhör de största.
Bägge är tämligen välbevarade anläggningar belägna på bergsparti i skogsmark. De är relativt lättillgängliga genom stig från bilväg.

Fornlämning 117
Barsjötorp 1:10
Karta: 11 D 0 i

2 rösen, 8,5-9,5 m diam, 0,6-0,8 m h. Mittgropar. 2 stensättningar, 7 m diam, 0,3-0,4 m h. Ojämn yta.

Fornlämning 118
Barsjötorp 1:7
Karta: 11 D 0 h

Röse, 7,5 m diam, 0,4 m h. Ojämn yta, fördjupningar, intill 1 m diam, 0,3 m dj. Kantkedja i S.

Fornlämning 127
Lövåsen 1:2
Karta: 10 D 7 i

Stensättning, 7,5 m diam, 0,4 m h.

Fornlämning 128
Norketorp 1:1
Karta: 10 D 7 i

Fångstgrop, 5 m diam, 2 m dj. Stensatta väggar, Övertorvad vall 2 m br, 0,5 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande. En av kommunens största och djupaste fångstgropar, belägen på åkerholme i karaktäristisk sluttning mot bäckfåra. Fångstgropen är byggd med på fallande kraftig vall och har kallmurade stensatta kanter.

ÖSTRA FÅGELVIKS SOCKEN:

Fornlämning 3
Sundstorp 1:4 A
Karta: 10 D 8 g

Fångstgrop, 4 m diam, omgiven av övertorvad vall, 2,5 m br. 0,3 m h.

Fornlämning 10
Öckna 1:4
Karta: 10 D 9 g

Gravfält, 130 x 25 m, best. av 9 runda stensättn. 6 - 8 m diam, 0,2 - 0,4 m h. Kantkedja och 1 rekt. Stensättn. 7 x 4 m, 0,2 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande. Detta gravfält bestående av stensättningar är mycket karaktäristiskt för Östra Fågelviks socken. Anläggningarna är uppbyggda endast av sten med ringa eller ingen jordfyllning. Lättillgängligt beläget intill bilväg.

Fornlämning 11
Mosserud 1:14
Karta: 10 D 8 g

1 röse, 11 m diam, 0,7 - 1,1 m h. Mittgrop 2,5 m diam, 0,7 m dj. 1 stensättning, 8 m diam, 0,25 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande. Relativt välbevarade anläggningar belägna i sluttning med vid utsikt över åkerområden i väster och sydväst. Fornlämningen är lättillgängligt belägen nära bilväg.

Fornlämning 12
Mosserud 1:14
Karta: 10 D 8 g

2 rösen, 10 m diam 0,8 m h, mittgrop 2 m diam, 0,5 m dj, resp. 7 m diam, mittgrop, 2 m diam, 0,3 m dj.

Fornlämning 13
Vångstorp 1:1
Karta: 10 D 8 g

Gravfält, 60 x 30 m, best. av 6 stensättningar, 5 - 8 m diam, 0,15 - 0,5 m h.

Fornlämning 14
Mosserud 1:14
Karta: 10 D 8 g

2 stensättningar, 9 m diam, 0,4 m h, resp 9 m diam, 0,2 - 0,3 m h.

Fornlämning 17
Öckna 1:3
Karta: 10 D 9 g

1 röse, 6 m diam, 0,6 m h, 1 stensättn. 6 x 4 m 0,2 m h, 1 stensättn. 5 x 4 m stor, 0,3 m h.

Fornlämning 18
Kappstad 1:20
Karta: 10 D 8 g

1 hög. 7 m diam, 1,0 m h. 1 stensättn. 6 m diam, 0,2 m h, i mitten svacka, 2 x 1 m 0,2 m dj.

Fornlämning 19
Kappstad 1:23
Karta: 10 D 8 g

Stensättning, 8 m diam, 0,4 m h.

Fornlämning 20
Öckna 1:4
Karta: 10 D 9 g

Stensättning, 4,5 m diam, 0,3 m h. Mittgrop, 2 x 1 m, 0,5 m dj.

Fornlämning 22
Kappstad 1:6 A
Karta: 10 D 9 g

2 stensättningar, 7 m diam, 0,2 m h.

Fornlämning 23
Yttre Sållaren 1:1
Karta: 10 D 7 g

Röse, 8 m diam, 0,7 m högt. Starkt omplockat. Block 1,5 x 1,0 x 0,7 m i Ö kanten.

Fornlämning 25
Rud samfällighet
Karta: 10 D 6 f

Röse, med hällkista, 13 m diam, 1,4 -1,7 m h. Kallmurning. Mittgrop 6 m diam, 2,2 m dj, med kista 2,6 m l, 0,85 m br, 0,5 m dj.

Fornlämning 27
Averstad 4:1
Karta: 10 D 8 g

Gravfält, 40 x 15 m, best. av 5 stensättn. 4 - 6 m diam, 0,2 - 0,4 m h. Kantkedja 0,4 m h.

Fornlämning 28
Lindås 1:5
Karta: 10 D 9 g

Fornborg, 140 x 75 m. Mur i Ö-V 50 m l 2 m br 0,75 - 1,25 m h, 2 övriga murar 30 m l 2 - 3 m br resp 33 m l 2 m br 0,5 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande. Fornborgen torde vara den östligaste i länet och har en mycket välbevarad mur i öst-västlig riktning i norra delen av borgen. Anläggningen är lättillgängligt belägen intill båtplats och via en stig kan man lätt ta sig upp på borgen.

Fornlämning 29
Rud 1:20, 1:21
Karta: 10 D 7 g

2 rösen, 9 m diam, 0,8 - 1,4 m h, mittgrop 2 m diam, 1,3 m dj kallmurning resp 11 m diam, 1,2 m h, mittgrop 4 m diam, 1,4 m dj. Kallmurning, kista 1,8 x 0,4 m.

Kräver särskilt hänsynstagande. Bägge rösena är mycket monumentala och välbyggda i ett karaktäristiskt läge nära Vänern. Bägge har också intressanta konstruktionsdrag såsom kallmurning i kanten och kista i mitten. Lättillgängligt belägna i sommarstugeområde.

Fornlämning 30
Kärne 1:24
Karta: 10 D 7 g

Röse, 7 m diam, 1,6 m h.

Fornlämning 31
Kärne 1:24, 1:13
Karta: 10 D 7 g

2 rösen, 7 m diam, 0,6 m h, mittgrop 1,5 m 0,4 m, resp. 9 m diam, 1,0 m h, mittgrop 3 x 2 m, 1,0 m dj, med kista 3 x 0,8 m. Kallmurning.

Fornlämning 32
Rud 1:21
Karta: 10 D 7 g

3 rösen, 12 m diam 1,5 m h. Kantkedja i NÖ-V-S, grop i mitten, 8 m diam, resp. 7 m diam, 1,2 m h, kantkedja i S.

Kräver särskilt hänsynstagande. Dessa tre rösen är uppförda strax söder om nr 29 och är i likhet med dessa välbevarade och byggda i ett typiskt kustläge med utsikt över Vänern. Även här finns kallmurning längs kanten av rösena.

Fornlämning 33
Rud 1:60, 1:23
Karta: 10 D 7 f

Röse, 7 diam, 1,0 m h, kantkedja. 0,3 - 0,5 m h. Mittgrop, 3 x 2 m, 0,8 m dj.

Fornlämning 34
Rud 1:60
Karta: 10 D 7 f

1 röse, 9 m diam, 1,0 m h, med hällkista 2,1 x 0,5 m. 1 stensättning, 6 m diam, 0,3 m h, mittgrop, 2 m diam, 0,2 m dj.

Kräver särskilt hänsynstagande. Representativa anläggningar i kustmiljö. Trots att direkt synkontakt med vattnet saknas kan fornlämningarna sägas vara typiska för norra Vänerkusten. Mycket lättillgängligt belägna tätt intill skogsbilväg.

Fornlämning 35
Rud 1:77, 1:76
Karta: 10 D 7 f

Stensättning, 7 m diam, 0,2 m h.

Fornlämning 36
Rud 1:77
Karta: 10 D 7 f

3 rösen, 6 m diam, 0,6 m h, mittgrop 2 m diam, 0,5 m dj. 9 m diam, 1,2 m h, mittgrop 3 m diam, 0,7 m dj, kallmurning resp. 4 m diam, 0,3 m h.

Fornlämning 37
Grän 1:5
Karta: 10 D 7 g

Gravfält, 50 x 15 m, best. av 4 högar, 7 - 11 m diam, 0,5 - 1,2 m h. Största högen har mittgrop. 1 stensättn. 7 m diam, 0,15 m h.

Kräver särskilt hänsynstagande. Detta gravfält är det enda i Östra Fågelvik som består av gravhögar. Gravfältet är i relativt gott skick och kan lätt uppfattas då det tydligt skiljer sig från omgivande åkrar. Det är mycket lättillgängligt intill bilväg.

Fornlämning 38
Inre Sållaren 1:3
Karta: 10 D 7 g

Röse, 18 x 11 m. Ojämn yta.

Fornlämning 40
Averstad 3:14
Karta: 10 D 8 g

Röse, 7 m diam, 0,6 m h. Mittgrop 3 m diam, 0,3 - 0,6 m dj.

Fornlämning 42
Öckna 1:3, 4
Karta: 11 D 0 g

Röse, 11 m diam, 0,6 m h. Block i Ö. Häll i S.

Anläggningar som måste kontrollundersökas.

ALSTERS SOCKEN:

Fornlämning 2
Hallanda 1:8 A
Karta: 11 D 0 f

Ev. stenåldersboplats

Fornlämning 4
Södra Forsnäs 1:3
Karta: 10 D 9 f

Högliknande bildning

Fornlämning 7
Hasselbol 1:3
Karta: 11 D 6 f

Rösebotten

Fornlämning 10
Hasselbol 1:8
Karta: 11 D 0 f

Gravliknande lämningar

Fornlämning 12
Svedenäs 1:1
Karta: 11 D 0 f

Rösebotten

Fornlämning 23
Norra Forsnäs 2:1
Karta: 10 D 9 f

Ev. stenåldersboplats

Fornlämning 25
Mellsjö 1:2
Karta: 11 D 0 g

Röseliknande bildning

Fornlämning 26
Finnsnäs 1:3
Karta: 11 D 0 f

Röseliknande lämning

Fornlämning 28
Södra Forsnäs 1:3
Karta: 10 D 9 f

Rösebotten

Fornlämning 29
Glänne 1:3
Karta: 10 D 9 f

Ev. stenåldersboplats

Fornlämning 30
Alstrum 2:1
Karta: 10 D 9 f

Hög

Fornlämning 33
Åstorp 1:18
Karta: 10 D 9 e

Högliknande bildning

Fornlämning 34 Ulvsbyn 1:47 Karta: 10 D 9 e	Stensättning
Fornlämning 36 Svedenäs 1:1 Karta: 11 D 0 f	Odlingsrösen
Fornlämning 37 Svedenäs 1:1 Karta: 11 D 0 f	Odlingsrösen
Fornlämning 41 Hult 1:7 Karta: 10 D 9 f	Röseliknande bildning
Fornlämning 45 Mosserud 1:5 B Karta: 10 D 8 f	Ev. stenåldersboplats
Fornlämning 52 Steffensminne 1:1 Karta: 10 D 8 e	Röseliknande lämning
Fornlämning 53 Byn 3:1 Karta: 10 D 8 e	Stensättningsliknande lämning
Fornlämning 54 Byn 3:1 Karta: 10 D 9 f	Område med ryggade åkrar
Fornlämning 55 Finnsnäs 1:3 Karta: 11 D 0 f	Högliknande lämning
Fornlämning 57 Gunnerud 1:1, Högåsen 1:1 Karta: 10 D 8 e	Hög

Fornlämning 62
Björby 2:1
Karta: 10 D 8 d

Röseliknande lämning

Fornlämning 63
Hösserud 1:2
Karta: 11 D 0 e

Ev. stenåldersboplats

Fornlämning 70
Björby 1:48
Karta: 10 D 8 e

Högliknande lämning

Fornlämning 71
Alstrum 1:13
Karta: 10 D 9 e

Odlingsrösen

GRAVA SOCKEN

Fornlämning 4
Bjellerud 1:9
Karta: 10 D 9 b

Offerlund

Fornlämning 24
Järpetan 1:30
Karta: 10 D 8 d

Offerplats

Fornlämning 28
Järpetan 1:43
Karta: 10 D 8 d

Hög

Fornlämning 29
Solberg 1:5
Karta: 10 D 8 d

Ev. stenåldersboplats

KARLSTADS STAD

Fornlämning 11
Stg. 3183
Karta: 10 D 7 e

Rest sten

Fornlämning 20 — Röse
Stg. 2022
Karta: 10 D 7 c

NORS SOCKEN

Fornlämning 2 — Stensättning
Mon 1:1
Karta: 10 D 7 b

Fornlämning 4 — Fångstgrop
Lillerud 1:23
Karta: 10 D 7 b

Fornlämning 24 — Stensättning
Lärum 1:8
Karta: 10 D 8 a

Fornlämning 26 — Röjningsrösen
Höglunda 1:52
Karta: 10 D 8 a

Fornlämning 29 — Hög
Höglunda 1:49
Karta: 10 D 8 a

Fornlämning 39 — Röse, älvkvarnsten
Norra Trossnäs 1:4
Karta: 10 D 8 b

Fornlämning 40 — Högar
Bäckelid 1:2
Karta: 10 D 8 b

Fornlämning 42 — Röse
Bäckelid 1:3
Karta: 10 D 9 b

Fornlämning 47
Däldestad 1:2
Karta: 10 D 9 a

Röse

Fornlämning 51
Sofiedal 1:4, V Mellbyn 1:2
Årbäck 1:2
Karta: 10 D 8 a

Högar

Fornlämning 54
Valhem 1:2
Karta: 10 D 7 a

Förmodad rest av gravhög?

Fornlämning 55
Kis 2:1
Karta: 10 D 7 a

Rest av hög?

Fornlämning 58
Kis 2:1
Karta: 10 D 8 a

Högliknande lämningar

Fornlämning 61
V. Mellbyn 1:3, Årbäck 1:3
Karta: 10 D 9 b

Röseliknande lämningar

Fornlämning 67
Utterud 1:10
Karta: 11 D 0 b

Högliknande bildning

Fornlämningsnr. saknas t.v.
Herrestad 1:1
Karta: 10 D 8 b

Fv. stenåldersboplats

Fornlämningsnr. saknas t.v.
Eutsvalla a
Karta: 10 D 8 a

Fv. stenåldersboplats

NYEDS SOCKEN:

Fornlämning 17
Getebol 1:2, 1:4, 1:5 B
Karta: 11 D 1 f

område med odlingsrösen

Fornlämning 22
Björklången 1:38 A, 1:38 B
Karta: 11 D 2 f

Område med stenvall

Fornlämning 37
Upperud 1;53
Karta: 11 D 2 g

Ev. stenåldersboplats

Fornlämning 43
Duvenäs 1:14
Karta: 11 D 2 g

Ev. stenåldersboplats

Fornlämning 45
Molkom 1:59
Karta: 11 D 1 g

Röseliknande bildning

SEGERSTADS SOCKEN:

Fornlämning 2
Karterud 5:1
Karta: 10 D 6 a

Rösen

Fornlämning 3
Karterud 5:1
Karta: 10 D 6 a

Rösen

Fornlämning 19
Prästbol 1:3
Karta: 10 D 7 a

Domarring?

Fornlämning 31
Kyrkskärgården 2;1
Karta: 10 D 5 c

Högliknande lämning

Fornlämning 50
Solberg 1:3
Karta: 10 D 6 a

Rest av gravfält?

Fornlämning 53
Algustad 1:3
Karta: 10 D 7 a

Stensättning?

Fornlämning 57
Mellan Segerstad 1:7,
Södra Segerstad 1:4
Karta: 10 D 7 a

Rest av högar

Fornlämning 59
Törne 1:22
Karta: 10 D 7 a

Gravar?

VÄSE SOCKEN:

Fornlämning 6
Åsen 1:6
Karta: 10 D 7 h

Stensättningsliknande lämning?

Fornlämning 7
Åsen 1:6
Karta: 10 D 7 h

Stensättning, hög

Fornlämning 8
Prästgården 1:1
Karta: 10 D 7 h

Stensättningar?

Fornlämning 15
Helgetorp 1:1
Karta: 10 D 7 h

Odlingsröse

Fornlämning 25
Prästgården 1:1
Karta: 10 D 7 h

Område med fornlämningsliknande lämningar

Fornlämning 26 Lund 1:54 Karta: 10 D 7 h	Odlingsrösen
Fornlämning 30 Åtorp 1:2 Karta: 10 D 8 h	Ev. stenåldersboplats
Fornlämning 33 Klockaregården 1:1 Karta: 10 D 8 h	Odlingsrösen
Fornlämning 53 Kleven 1:3 Karta: 10 D 8 h	Röse?
Fornlämning 119 Viberg 1:21 Karta: 11 D 9 h	Förmodade rösen
Fornlämning 125 Lövåsen 1:2 Karta: 10 D 7 i	Röse och rösehottnar
Fornlämning 126 Lövåsen 1:2 Karta: 10 D 7 i	Stensättningar

ÄLVSBACKA SOCKEN:

Fornlämning 1 Nordviken 1:13 Karta: 11 D 3 f	Röjningsröse
Fornlämning 2 Nästorp 1:2 Karta: 11 D 3 f	Område med röjningsrösen

Fornlämning 5
Östanås 1:1
Karta: 11 D 5 g

Röjningsrösen

ÖSTRA FÅGELVIKS SOCKEN:

Fornlämning 4
Sundstorp 1:4 A
Karta: 10 D 8 g

Ev. bronsåldersboplats

Fornlämning 6
Spånga 1:51
Karta: 10 D 8 g

Stensättningsliknande lämning

Fornlämning 15
Vång 1:2 C, 1:4 D, 1:11 B,
1:12, 1:13
Karta: 10 D 8 g

Röjningsröse

Fornlämning 24
Yttre Sållaren 1:1
Karta: 10 D 6 g

Odlingsröse

Fornlämning 39
Boberg 1:12
Karta: 10 D 7 g

Röse?

Milstenar, minnesstenar, broar och andra lämningar från historisk tid, vilka också äger skydd enligt fornminneslagen.

ALSTERS SOCKEN?

Fornlämning 1
Hallanda 1:5
Karta: 11 D 0 e

Milstolpe, kalksten, 1,5 m h, 0,6 m br. Inskrift: "1/4 mil." Kallmurat, kvadratiskt postament av sten 1,8 x 1,8 m.

Fornlämning 3
Bjurerud 1:10
Karta: 11 D 0 e

Milstolpe, kalksten, 0,85 m h, 0,35 m br. Inskrift: " 1/4 MIL 1767". Kallmurat, kvadratiskt postament av sten 1,8 x 1,8 m.

Fornlämning 5
Åstorp 1:6
Karta: 10 D 9 e

Runinskrift, utförd i sen tid. Ev. stenåldersboplats intill denna.

Fornlämning 9
Kilstad 1:3
Karta: 11 D 0 f

Milstolpe, cementerad kopia, 1,35 m h. 0,3 - 0,4 m br. Inskrift: "1/4 MIL". Postament av kallmurad, kvadratisk sten 1,6 x 1,6 m.

Fornlämning 13
Svedenäs 1:1
Karta: 11 D 0 f

Rest sten, skivad gnejs, 2,0 m h, 0,5 - 1,8 m br. Inskrift: "Svedenäs 1963"

Fornlämning 19
Alstrum 1:11
Karta: 10 D 9 e

Milstolpe, kalksten, 1,5 m h, 0,6 m br. Inskrift: " 1/4 MIL". Postament av sten kallmurat, rektangulärt 1,9 x 1,7 m.

Fornlämning 31
Alstrum 1:11
Karta: 10 D 9 f

Vägvisaresten, grå gnejs, 1,2 m h, 0,7 - 0,8 m br. Inskrift: "Tjl höger åt Molkom Tjl Wenster åt Dege".

Fornlämning 32
Alstrum 2:1
Karta: 10 D 9 f

Milstolpe, kalksten, 0,8 m h, 0,24 - 0,35 m br. Inskrift: " 1/4 MIL 1767" Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt, 1,4 x 1,4 m.

Fornlämning 35
Ulvsby samf
Karta: 10 D 9 e

Milstolpe, cementerad kopia, 1,2 m h, 0,3 - 0,4 m br. Inskrift: "AF 1 MIL 1767" Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt

Fornlämning 39
Prästgården 1:4
Karta: 10 D 9 f

Gammal kyrkogård enligt 1767-1768 års lantmäterihandl.

Fornlämning 40
Kappstad 1:16
Karta: 10 D 9 f

Häll, kallad "Likvila" 3,17 m l, 0,86 - 1,79 m br.

Fornlämning 44
Alster 1:1
Karta: 10 D 8 f

Milstolpe, cementerad kopia, 1,35 m h, 0,3 - 0,4 m br. Inskrift: "AF 1 MIL 1767". Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt.

Fornlämning 46
Byn 2:1
Karta: 10 D 8 e

Stenhäll, 2,6 x 2,6 m, 0,2 m tjock (med tradition från Fröding)

Fornlämning 47
Höja 1:30
Karta: 10 D 8 e

Milstolpe, cementerad kopia, 1,3 m h, 0,3 - 0,4 m br. Inskrift: " 1/4 MIL". Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt. 1,6 x 1,6 m.

Fornlämning 48
Björby 1:21
Karta: 10 D 8 e

Gränssten, gnejs, 0,9 m h, 1,0 - 1,3 m br. Inskrift: "N:o 1. RÅSKILNAD mellan HÖJA och BJÖRBY". Kallmurat postament.

Fornlämning 49
Höja 1:65
Karta: 10 D 8 e

2 gamla kalkbränningsugnar, 3 - 4 m l, 1,5 m br och intill 1,9 m h. Kallmurade väggar av sten, delvis skörbrända och glaserade.

Fornlämning 50
Björby 1:28, 2:1
Karta: 10 D 8 e

Stenblock, granit, 2,1 m h, 2,3 m l, 1,5 m br. Inskrift: "RJA 1 S:C N 1011".

Fornlämning 51
Höja 1:66, Stg. 3357 a
Karta: 10 D 8 e

Gränssten, gnejs, 1,20 m h, 0,7 m br. Inskrift: " RÅET E: MELLAN CARLSSLAD TJNSLAG och VÄSE HÄRAD".

Fornlämning 56
Byn 2:1
Karta: 10 D 8 f

Kolerakyrkogård, 45 x 45 m.

Fornlämning 59
Alster 1:1
Karta: 10 D 8 f

Milstolpe, cementerad kopia, 1,35 m l, 0,3 - 0,4 m br. Inskrift: " 1/4 MIL". Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt, 1,7 x 1,7 m.

Fornlämning 64
Killstad 2:1
Karta: 10 D 9 f

Milstolpe, kullfallen, cementerad kopia 1,5 m l, 0,3 - 0,4 m br. Inskrift: " ½ MIL". Rest av postament, 1,8 x 1,8 och 0,3 m h.

Fornlämning 65
Byn 2:1
Karta: 10 D 8 e

Husgrund, där Födings "Landsvägs-Maja" eller "Sunnanåflickan" bodde.

GRAVA SOCKEN

Fornlämning 3
Västra Tolerud 1:1
Karta: 10 D 9 b

Skansanläggning. Vallen 45 m lång, vid basen 7 m bred vid krönet 1,5 m bred, intill 2 m h. Öppning i vallens V. del.

Fornlämning 6
Sanna 1:11
Karta: 10 D 9 c

Milstolpe, kalksten, 1,05 m h, 0,5 m br. Inskrift: "½ MIL 1767". Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt 1,6 x 1,6 m.

Fornlämning 7
Norra Grava 5
Sanna 1:3 A
Karta: 10 D 9 d

Stenbro, 30 m l, 6,5 m br, 3,5 m h. Ett spann 3 m l och 2 m h. Tuktad grästen. Räcke av cementstolpar, förbundna med järnrör.

Fornlämning 9
Ilanda 1:1
Karta: 10 D 8 c

Milstolpe, kalksten, 1,55 m h, 0,5 m br. Inskrift: Överst en kungakrona " AF 1 MIL 1767". Postament av sten, kallmurat, rektangulärt.

Fornlämning 10
Västra Torp 1:3
Karta: 10 D 8 d

Milstolpe, kalksten, 0,8 m h, 0,4 m br. Inskrift: " 1/4 MIL". Postament av sten kallmurat, rektangulärt 1,4 x 1,7 m.

Fornlämning 30
Norra Härtsöga 1:7
Karta: 10 D 8 c

Kolerakyrkogård, med 6 gropar, 17 m l, 1 m br och 0,7 m dj.

KARLSTAD STAD

Fornlämning 8
Stg. 3190
Karta: 10 D 7 f

Minnessten, " Frödingstenen", gnejs, 2,75 m h, ca 2 m br, oregelbunden form På sidorna figurer i relief. Inskrift: "Och här är dungen där göken gol...."

Kräver särskilt hänsynstagande. Konstnärligt utformad minnessten gjord av Christian Eriksson. Stenen utgör en bra utgångspunkt för strövtåg i Alsterdalen och är ett populärt och välkänt turistmål tätt intill väg E 18.

Fornlämning 12
Stg. 3175
Karta: 10 D 7 e

Milstolpe, kalksten, 1,0 m h, 0,38 m br. Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt 1,9 x 1,9 m och 1,2 m h.

Fornlämning 13
Ej fastighetsredovisad
Karta: 10 D 7 d

Stenbro, "Östra bron" 175 m, 7,7 m br, 5 m h 12 spann. På brons mitt 2 minnesstenar. Inskrift på den V: " 1797 (krona GUSTAF IV ADOLF Nils Nilsson Silverskjöld Länets Höfdinge". Inskrift på Ö stenen: " 1797 Genom FRYKDAHLS och KILLS HÄRADER af Byggmästare A. Jacobsson".

Kräver särskilt hänsynstagande. Med sina 12 spann är den Sveriges längsta stenbro och är klassad inom både Statens vägverk och Riksantikvarieämbetets inventeringar såsom en bro av största intresse. Se vidare kapitel 7. Fornlämningar.

Fornlämning 15
Ej fastighetsredovisad
Karta: 10 D 7 d

Minnestavla, gjutjärn, 0,61 m h, 0,44 m br. Inskrift under profilrelief av Karl IX. "Söndagen den 2 juli 1865 utbröt på denna tomt...."

Fornlämning 16
Ej fastighetsredovisad
Karta: 10 D 7 d

Minnestavla, gjutjärn, 0,44 m h, 0,3 m br. Inskrift: " UNIONSFÖRHANDLINGARNA MELLAN SVERIGE OCH NORGE HÖLLOS HÄR 1905, CARLSTADS - GILLET UPPSATT 1955".

Fornlämning 18
Ej fastighetsredovisad
Karta: 10 D 7 d

Milstolpe, kalksten, 1 m h, 0,45 m br. Inskrift: " 1/2 MIL 1767". Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt 1,75 x 1,75 m.

Fornlämning 19
Stg. 2041
Karta: 10 D 7 c

Milstolpe, kalksten, 0,85 m h, 0,43 m br. Inskrift: " 1/2 MIL 1767". Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt 1,85 x 1,85 m.

Fornlämning 21
Stg. 3247
Karta: 10 D 7 e

Minnessten, porträttbyst på ett kubiskt block, 1,20 x 1,20, 1,20 m h. Inskrift: "GUSTAF FRÖDING FÖDDES HÄR DEN 22 AUG 1860. HVAR GRAL ÄR VET INGEN...."

NORS SOCKEN

Fornlämning 6
Sörmoverket 3:1
Karta: 10 D 7 b

Milstolpe, cement, 0,93 m h, 0,34 m br. Inskrift: " 1/4 MIL 1767". Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt, 1,7 x 1,7 m.

Fornlämning 7
Norsholm 1:1
Karta: 10 D 8 a

Minnessten, kalksten, 1,2 m h, 0,8 m br. Inskrift å sidan: "IHS NORS GAMLA KYRKA NEDRIVEN ÅR 1798...."

Fornlämning 12
Valum Norra 1:41
Karta: 10 D 7 a

Milstolpe, cement, 1,0 m h, 0,34 m br. Inskrift: "1/4 MIL 1767". Postament av sten, kallmurat 1,4 x 1,25 m.

Fornlämning 14
Södra Varpnäs 1:1, Norra Varpnäs 1:1
Karta: 10 D 7 b

Milstolpe, cement, avslagen. Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt. 1,7 x 1,7 m.

Fornlämning 32
Södra Trossnäs 6:1
Karta: 10 D 8 a

Minnessten, granit, 5 m hög, 1,2 m bred. Stenens topp utformad till örn. Inskrift: "KONGL. WERMLANDS REGEMENTES MÖTESPLATS 1832-1913".

Fornlämning 34
Trossnäs 6:1
Karta: 10 D 8 a

Minnessten, granit, 3,4 m h, 1,1 m br. Inskrift: "VÄRMLANDS FÄLTJÄGARE HADE HÄR PÅ TROSSNÄS FÄLT SIN LÄGERPLATS...."

Fornlämning 43
Humletorp 1:2
Karta: 10 D 8 b

Minnestavla, granit 0,7x0,58 m. Inskrift: "UPPSATT AF LARS - IONS - SON ÅR 1850".

NYEDS SOCKEN:

Fornlämning 3
Getebol 1:8
Karta: 11 D 0 f

Vägmärke av järn, 0,3x0,02 m, 0,85 m h. Inskrift: "1/2 MIL". Postament av sten, 1,8x1,8 m, 1,5 m h.

Fornlämning 6
S. Rådom 3:146
Karta: 11 D 2 f

Vägmärke av järn, 0,25x0,03 m, 0,75 m h. Inskrift: "1/2 MIL". Postament av sten 1,7x1,7 m st, 1 m h.

Fornlämning 7
Rudsberg 1:7
Karta: 11 D 1 f

Vägmärke av sten, gnejs, 0,7x0,35 m st, 1,4 m h. Inskrift: "TILL HÖGER ÅT DELLE & NORDSIÖ TORP. TILL WENSTER ÅT PRESTEGÅRDEN".

Fornlämning 8
Krakerud 4:1
Karta: 11 D 1 f

Vägmärke, best. av fundament av sten, 1,6 x 1,6 m st, 1,2 m h.

Fornlämning 9
Getebol 1:2
Karta: 11 D 1 f

Vägmärke av järn, 0,3x0,05 m st, 0,8 m h. Inskrift: "1/4 MIL". Postament av sten, 1,5x1,5 m.

Fornlämning 13
Södra Rådom 3:36
Karta: 11 D 1 f

Postament till vägmärke, 1,7x1,7 m st, 0,8 m h.

Fornlämning 18
Hedås
Karta: 11 D 1 h

Vägmärke av järn, 0,3x0,05 m st, 0,95 m h. Inskrift: "1/4 MIL". Postament av sten, 1,5x1,5 m st, 1,3 m h.

Fornlämning 19
S. Rådom 3:54
Karta: 11 D 2 f

Vägmärke, av sten, 0,8x0,15 m st, 1,3 m h. Inskrift: "TILL WENSTER ÅT N. RÅDOM & MÖLN-BAKA TILL HÖGER ÅT ÄNGORNA 1853. MA.S."

Fornlämning 20
Ed 1:4
Karta: 11 D 1 g

Vägmärke av järn, 0,2x0,05 m st, 1 m h, Inskrift: "1/2 MIL". Postament av sten, 1,7x1,7 m st, 1,1 m h.

Fornlämning 21
Alsterstorp 1:3
Karta: 11 D 2 i

Vägmärke av sten, gnejs, 0,9x0,2 m st, 1,5 m h. Inskrift: "R Å SKILNAD MELLAN NYED OCH FERNEBO BERGSLAGER".

Fornlämning 26
Hulteby 2:1
Karta: 11 D 2 g

Vägmärke, sten, 0,35x0,05 m st, 1,2 m h. Inskrift: "G III S G V KONUNG 1 MIL IAH L. HÖGDINGE ÅR 1773".
Postament av sten, 1,5x1,5 m st, 0,6 m h.

Fornlämning 27
Borserud 2:1
Karta: 11 D 2 h

Vägmärke, järn, 0,3x0,04 m st, 0,75 m h. Inskrift: "1/4 MIL". Postament av sten, 1,4x1,4 m st, 0,5 m h.

Fornlämning 28
Spätterud 1:18
Karta: 11 D 2 i

Postament till vägmärke av järn 1,5x1,5 m st. 1 m h.

Fornlämning 29
Reparetorp 1:5
Karta: 11 D 2 h

Postament till vägmärke, järn, 1,4x1,4 m st, 0,9 m h.

Fornlämning 31
Upperud 1:2
Karta: 11 D 2 g

Vägmärke, gnejs, 1x0,2 m st, 1,9 m h. Inskrift: "TILL HÖGER ÅT BRATTFORS TILL WENSTER ÅT STENÅSEN 18 34".

Fornlämning 32
Upperud 1:2
Karta: 11 D 2 g

Vägmärke, järn, 0,3x0,05 m st, 1 m l. Inskrift: "1/2 MIL". Postament av sten, 1,7x1,7 m st, 1 m h.

Fornlämning 33
Krakerud 1:22
Karta: 11 D 2 g

Vägmärke, järn, 0,3x0,05 m st, 0,8 m h. Inskrift: "1/4 MIL". Postament av sten, 1,5x1,5 m st, 1,05 m h.

Fornlämning 35
Lindfors 1:5
Karta: 11 D 2 h

Slagghögar efter Mångshyttan. Gammal dammbyggnad Ö om hyttplatsen.

Fornlämning 39
Tjärn 1:4
Karta: 11 D 2 g

Rest. av Tjärnhyttan. Grunden till hyttan. Slagg förekommer.

Fornlämning 40
Föske 1:34
Karta: 11 D 3 g

Vägmärke, järn, 0,3x0,05 m st, 0,8 m h. Inskrift: "1/4 MIL". Postament av sten, 1,6x1,6 m st, 0,9 m h.

Fornlämning 41
Råglanda 1:11
Karta: 11 D 3 g

Postament till vägmärke, järn 1,5x1,5 m st, 1 m h.

Fornlämning 42
Östra Acksjön 3:1, Nyed 1:4
Karta: 11 D 3 g

Rest. av Acksjöhyttan. Inom ca 20x15 m finns grundstenar intill 2,0 m höga.

SEGERSTADS SOCKEN:

Fornlämning 9
Hanevik 1:1
Karta: 10 D 6 a

Rest sten, gråsten, 1,25 m h, 0,2 m tj, 0,5 m br.

Fornlämning 10
Segerstad samf.
Karta: 10 D 7 a

Ödekyrkogård, 37x30 m. Minnessten, kalksten, 1,68 m h, 1 m br. Inskrift: "HÄR HAR SEGERSTADS FÖRSTA HELGEDOM...". Postament 0,4 m h, 1,3x0,9 m st.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i beskrivning av område L, Segerstad by.

Fornlämning 22
Åsunda 1:25
Karta: 10 D 5 a

Rest sten, gråsten, 1,4 m h, 0,5 m br.
Inskrift: "TX T / K".

Fornlämning 24
Algustad 1:2
Karta: 10 D 7 a

Minnessten, kalksten, 0,7 m h, 0,53 m br.
Inskrift: "AMANDI ET VENERANDIS PARENTIBUS PIUS FILIUS ALGOTUS LINDBERGER MDCCCXXXIII".

Fornlämning 26
Prästbol 1:2
Karta: 10 D 7 a

Milstolpe, kalksten, 0,85 m h, 0,45 m br.
Inskrift: "WÄGEN TILL ALGUSTAD 780 ALNAR I GL ÅR 1835".

Fornlämning 32
Kyrkskärgården 2:1
Karta: 10 D 5 c

Kolerakyrkogård

Fornlämning 51
Solberg 1:3
Karta: 10 D 6 a

Tjärbränningssten, 1,15x0,85 m, 0,25 m h.
På översidan är ett avloppsmönster, likn. ett träd.

Fornlämning 54
Törne 1:22
Karta: 10 D 7 a

Offerkälla, numera ett hål, ca 1,25 m diam.

VÄSE SOCKEN:

Fornlämning 2
Klockaregården 1:1
Karta: 10 D 7 h

5 husgrunder och rester efter igenrasad källare.

Fornlämning 5
Klockaregården 1:1
Prästgården 1:1
Karta: 10 D 7 h

Slagen bro, 14 m l, 6 m br, på sidorna 10 stenpelare, 0,9 m h. Valvet har 9 m diam, av tuktade granitblock.

Fornlämning 10
Prästgården 1:1
Karta: 10 D 7 h

Milstolpe, kalksten, 1,03 m h, 0,44 m br.
Inskrift: "1/2 MIL 1767". Postament, kallmurat, 1,9x1,9 m, 0,7 m h.

Fornlämning 17
Hammar 1:31
Karta: 10 D 7 h

Namnsten, röd granit, 0,42 m h, 0,45 m br. Reliefbild av gården Hammar, därunder namnet "HAMMAR".

Fornlämning 18
Karsvalla 1:25
Karta: 10 D 7 h

Milstolpe, kalksten, 0,63 m h, 0,32 m br. Inskrift: "MIL 1767". Postament, 1,9x1,9 m h, kallmurat.

Fornlämning 20
Rör 1:10
Karta: 10 D 8 h

Milstolpe, kopia, gjuten i betong, 1,18 m h, 0,4 m br. Inskrift: "AF I MIL 1767". Postament, kallmurat 1,75x1,75 m, 0,8 m h.

Fornlämning 22
Rör 1:4
Karta: 10 D 8 h

Milstolpe, kalksten, 1,44 m h, 0,57 m br. Inskrift: "AF I MIL IAH 1767". Postament, kallmurat, 1,8x1,8 m, 0,8 m h.

Fornlämning 34
Torsgården 3:1
Karta: 10 D 8 h

Milstolpe, kalksten, 0,97 m h, 0,22-0,38 m br. Inskrift: "1/4 MIL 1767". Postament, kallmurat, 1,6x1,6 m, 1,1 m h.

Fornlämning 45
Nolby 1:12
Karta: 10 D 6 g

Kolbotten, 17 m diam, kupig form, 1,0 m h. Runt kolbottens Ö-S-V-NV kanter är ett dike grävt, 1,0 m br, 0,3 m dj.

Fornlämning 47
Faxstad 1:12
Karta: 10 D 6 g

2 kolmilor som inte är urrivna utan helt kol finns kvar på platsen.

Fornlämning 51
Prästgården 1:1
Karta: 10 D 7 h

Minnessten, kallad Kykroherdestenen, plant liggande, 3,6x2,55 m, Inskription.

Fornlämning 54
Kleven 1:3
Karta: 10 D 8 h

Tjärbränningssten, 0,65x0,55 m, med hål, och 4 skåror, 15 cm l.

Fornlämning 55
Söre 1:57
Karta: 10 D 8 h

Sten, granit, 0,9x0,6 m. Fäfflor på de plana sidorna.

Fornlämning 56
Sandbacken 1:1
Karta: 10 D 8 h

Milstolpe, kalksten, 1,17 m h, 0,43 m br. Inskrift: "1/2 MIL 1767". Postament, kallmurat, 1,6x1,6 m, 0,6 m h.

Fornlämning 57
Söre 1:38, Kärr 1:2
Karta: 10 D 8 h

Slagen bro, 25 m l, 4,5 m br. Valvet 5 m br, 2 m h, hälliknande stenar. Stenpelare med järnräck.

Kräver särskilt hänsynstagande, vilket närmare motiveras i kapitel Fornlämningar.

Fornlämning 59
Glumserud 4:24 A
Karta: 10 D 9 h

Inristning i berg, best. av en cirkel och därifrån utgående streck. Cirkeln 10,5 cm diam och strecken 10-11 cm l, 0,5 m dj.

Fornlämning 62
Västanå 1:2
Karta: 10 D 9 h

Milstolpe, kalksten, 1,06 m h, 0,36 m br. Inskrift: "1/4 MIL 1767". Postament, kallmurat, 1,6x1,6 m, 1,1 m h.

Fornlämning 63
Snaversrud 1:5
Karta: 10 D 9 h

Milstolpe, kalksten, 1,2 m h, 0,47 m. Inskrift: "1/2 MIL 1767". Postament, kallmurat, 1,6x1,6 m, 1,0 m h.

Fornlämning 111
Ölmskog 1:2
Karta: 10 D 8 i

Milstolpe, kalksten, 1,33 m h, 0,5 m br. Inskrift: "1/4 MIL". Postament av sten, kallmurat, 1,8x1,8 m, 0,7 m h.

Fornlämning 115
Tågås 1:16
Karta: 11 D 0 h

Milstolpe, kalksten, 0,9 m h, 0,4 m br. Inskrift: "./1 MIL 1767". Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt.

Fornlämning 116
Tågåstorp 1:15
Karta: 11 D 0 h

Gränssten, gråsten, 1,45 m h, 0,85 m br. Inskrift: "Råskillnad mellan Nyeds bergslag och Väse härad". Postament av sten, kallmura 1,8x1,8 m.

Fornlämning 120
Öna 1:2
Karta: 10 D 8 j

Milstolpe, kalksten, 1,2 m h, 0,5 m br. Inskrift: Adolf Fredriks namnskiffer "1 MIL IAN 1767". Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt.

Fornlämning 121
Åsen 1:12
Karta: 10 D 8 j

Milstolpe, kalksten, 1 m h, 0,43 m br. Inskrift: "1/4 Mil 1767". Postament av sten, kallmurat, kvadratiskt, 1,6x1,6 m.

Fornlämning 123
Nygård 1:4
Karta: 11 D O j

Källa, kallad "Nygårdskällan", 10x6 m, 0,6 m djup.

Fornlämning 130
Bäckelid Samf.
Karta: 11 D 1 j

Stenbro, 8,5 m l, 4,5 m br, 3 m h. Ett spann. Byggd av tuktade stenar, räcke av stenstolpar

Fornlämning 131
Lermarken 1:1
Karta: 11 D O j

Stenbro, 11 m l, 4,5 m br, 4,5 m h. Ett spann. Byggd av tuktade gråstenar, räcke av stenstolpar.

Fornlämning 132
Tågåstorp 1:15
Karta: 11 D O h

Milstolpe, av sten. Stenen står på postament.

ÖSTRA FÅGELVIKS SOCKEN:

Fornlämning 1
Busterud 1:59
Karta: 10 D 7 f

Milstolpe, kalksten, 1,22 m h, 0,45 m br. Inskrift: "1/4 MIL". Postament av sten, 2x2 m, 0,8 m h.

Fornlämning 2
Björknäs 1:6
Karta: 10 D 8 f

Milstolpe, gjuten i betong, 1,5 m h, 0,42 m br. Inskrift: "1/2 MIL". Postament av lagd sten, 1,5x1,5 m st, 0,8 m h.

Fornlämning 5
Spånga 1:55
Karta: 10 D 8 g

Stenbro, 11 m, 6 m br, 2,5 m h. Ett spann.

Fornlämning 7
Björka 1:2
Karta: 10 D 8 g

Milstolpe, gjuten i betong, 1,5 m h, 0,42 m b
Inskrift: "1/4 mil". Postament av lagd sten,
1,5x1,5 m st, 0,4 m h.

Fornlämning 8
Björka 1:2
Karta: 10 D 8 g

Plats för gammal kyrka, 15x7 m, 0,2-0,3 m
hög.

Kräver särskilt hänsynstagande. Resterna av en tidigmedeltida stenkyrka.
Av visst vetenskapligt intresse genom att absiden är tillbyggd. Grundmurarna
markerades vid den utgrävning som skedde 1971.

Fornlämning 26
Lund 3:1
Karta: 10 D 8 g

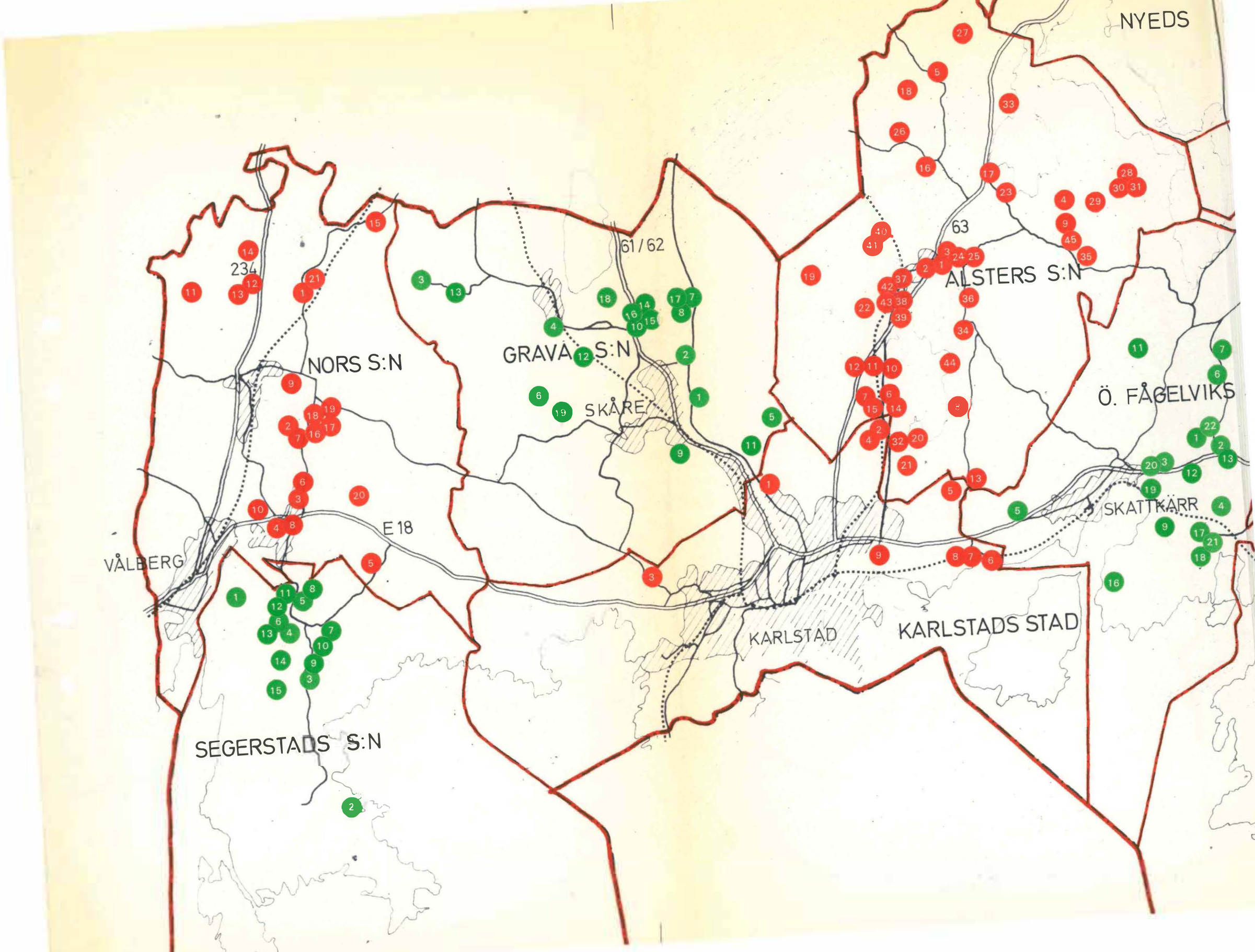
Milstolpe, gjuten i cement, 1,35 m h, 0,4 m
br. Inskrift: "1/4 MIL". Postament, kall-
murat, 1,7x1,5 m st, 0,8 m h.

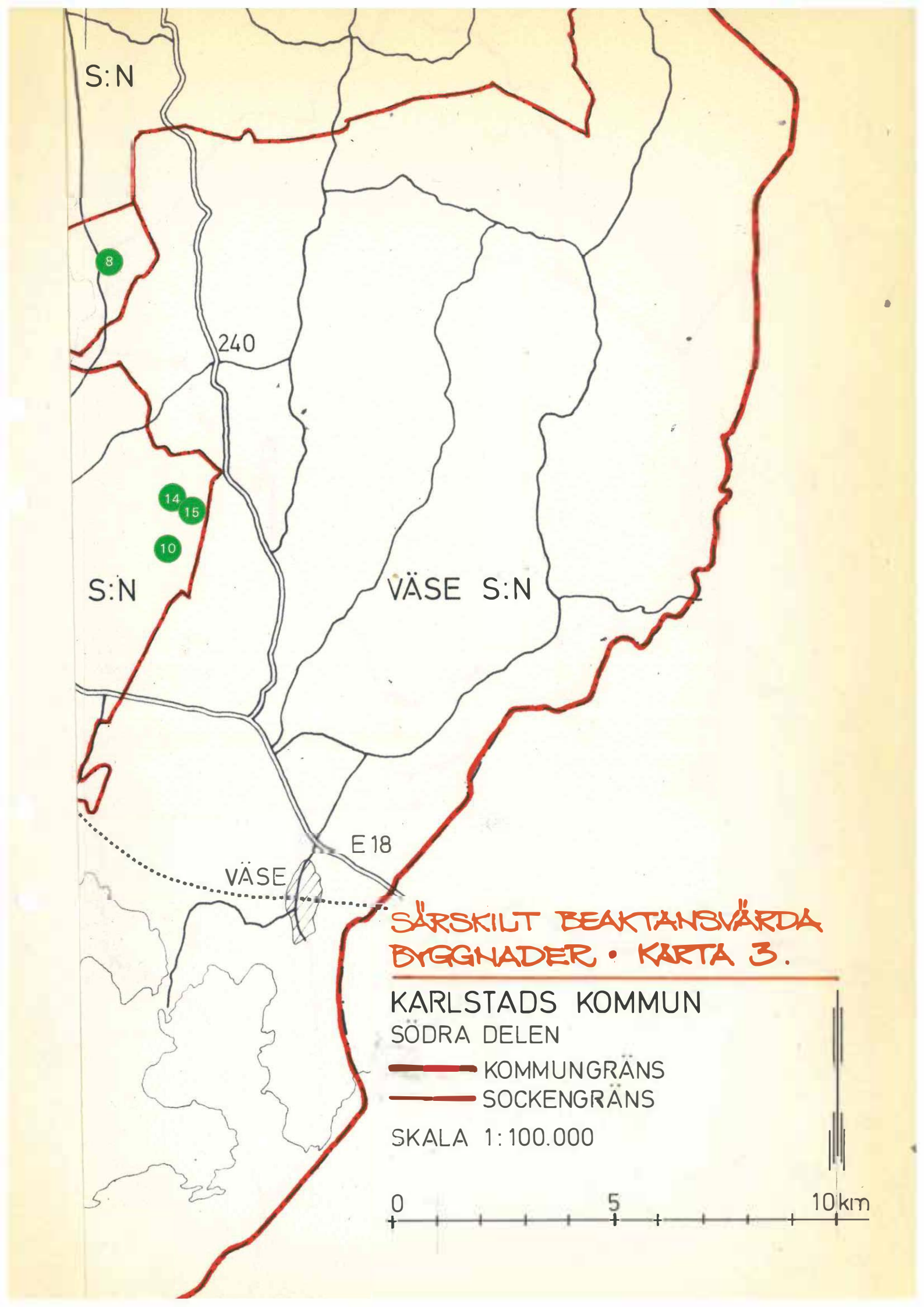
Fornlämning 41
Kärrholmen 1:1
Karta: 10 D 6 f

Solur, inhugget i berget, 45 cm diam.
Siffror inhuggna jämte initialerna "MSS"
och "PES" samt datum 22/5 1852.

Fornlämning 43
Tegelbruket 1:1
Karta: 10 D 7 f

Milstolpe, kalksten, 1,60 m h, 0,65 m br,
Inskrift: "AF I MIL I.AM 1767". Postament
av kallmurad sten, 2,5x2,5 m.

NYEDS
63
61/62
234
ALSTERS S:N
NORS S:N
GRAVA S:N
SKÅRE
Ö. FÅGELVIKS
E 18
VÅLBERG
SKATTKÄRR
KARLSTAD
KARLSTADS STAD
SEGERSTADS S:N

S:N
8
240
14
15
10
S:N
VÄSE S:N
E 18
VÄSE
SÄRSKILT BEAKTANSVÄRDA BYGGNADER • KARTA 3.
KARLSTADS KOMMUN
SÖDRA DELEN
KOMMUNGRÄNS
SOCKENGRÄNS
SKALA 1:100.000
0
5
10 km

FÖRTECKNING ÖVER SÄRSKILT BEAKTANSVÄRDA BYGGNADER - KARLSTADS KOMMUN 1976

ALSTERS SOCKEN:

1	Alster 3:1, Alsters kyrka Karta: 10394	Kyrka, i trä med faluröd fjällpanel och spåntak från 1690-talet. Sockenstuga från 1830, timrad med faluröd lockpanel och tegeltak.
2	Alstrum 1:2 Karta: 10394	Boningshus i trä från 1908. Typiskt sekelskifteshus med torn och snickarglädje.
3	Alstrum 5:1, Alstrums gård Karta: 10394	Manbyggnad och två flygelbyggnader från 1772. Alla timrade med vitmålad lockpanel och skiffertak.
4	Bergsäng 1:20, Bergsäng Karta: 10395	Hela gården. Boningshus och lillstuga från 1700-talet, båda timrade med faluröd locklistpanel och tegeltak. Källare, stall, brygghus och smedja från 1800-talet.
5	Bjurerud 1:16, Bjurerud Karta: 11304	Tre boningshus, magasin. Kärnan på gården utgöres av de tre boningshusen från 1750-1850, alla timrade med faluröd locklistpanel och tegeltak. Samt magasinet med vällingklockan från början av 1800-talet.
6	Björby 1:21, Runamo Karta: 10384	Boningshus i trä från 1905. Byggt i resvirke med gulmålad panel och brutet tegeltak.
7	Björby 2:1, Björby gård Karta: 10384	Boningshus, ursprungligen från 1700-talet men påbyggt under 1800-talet. Timrat med vitmålad locklistpanel och skiffertak.
8	Byn 3:1, Byns gård Karta: 10384	Boningshus i trä från 1901.

9 Glänne 1:1
Karta: 10395

Boningshus, magasin och källare. Timrat boningshus i två våningar med faluröd lockpanel och skiffertak, byggt 1804. Magasin för mat och spannmål samt källare från 1807.

10 Gräsås 1:2
Karta: 10384

Boningshus och härbre från början av 1700-talet.

11 Gräsås 1:39, Paris
Karta: 10384

Boningshus. Välbevarad stuga från slutet av 1700-talet, timrad med faluröd lockpanel och tegeltak.

12 Gräsås 1:39
Karta: 10384

Manbyggnad och flygelbyggnader. Manbyggnaden och den ena flygelbyggnaden, magasinet, från 1810. Båda timrade med faluröd panel och tegeltak. Den andra flygelbyggnaden ett tidstypiskt 1910-talshus i $1\frac{1}{2}$ plan.

13 Gunnerud 1:1 Gunneruds herrgård
Karta: 10385

Hela gården Vackert läge med husen placerade på rad längs vägen. Manbyggnaden vit med skiffertak, från 1829, de två flygelarna och övriga byggnader faluröda med tegeltak, de flesta från 1800 - talet. Frågan om gårdens förklaring som byggnadsminne har väckts av riksantikvarieämbetet.

Hult 1:8 se nr 45

14 Höja 1:35, Villa Altona
Karta: 10384

Boningshus I trä från sekelskiftet 1900. Huset har en säregen arkitektonisk utformning.

15 Höja 1:68, Höja gård
Karta: 10384

Hela gården Manbyggnad och två flygelbyggnader från 1810 - talet, alla timrade med gulmålad lockpanel och skiffertak. Spannmålsmagasin från slutet av 1700 - talet.

16 Hösserud 1:2, Hösserudskullen
Karta: 11304

Hela gården Samtliga byggnader från 1840 - talet med utseendet bevarat. Originellt magasin med stickpanel.

17 Killstad 1:16
Karta: 10395

Såg Välbevarad vattensåg vid forsen i Alsterälven.

18 Kärne 1:9, Kärnberget
Karta: 11304

Boningshus, ladugård och magasin Från mitten av 1800 - talet. Naturskönt läge och välbevarade byggnader.

19 Lindrågen 1:5
Karta: 10394

Boningshus Timrat i två plan med faluröd lockpanel och skiffertak. Byggt kring sekelskiftet 1800.

20 Långenäs 1:4
Karta: 10384

Boningshus Välbevarad parstuga från sekelskiftet 1800, timrad i $1\frac{1}{2}$ plan med faluröd panel och tegeltak.

21 Långenäs 1:24, Lyckan
Karta: 10384

Boningshus Välbevarad parstuga från början av 1800- talet, senare tillbyggd i vinkel.

22 Mosstorp 2:1
Karta: 10394

Boningshus Från slutet av 1800 - talet. Timrat med vitmålad locklistpanel och tegeltak.

23 Norra Forsnäs 2:1 Norra Forsnäs
Karta: 10395

Boningshus, smedja och brygghus Boningshuset ett tidstypiskt exempel på arkitekturen kring sekelskiftet 1900. Smedja och brygghus från 1800 - talet, timrade faluröda med tegeltak.

24 Prästgården 1:3
Karta: 10394, 10395

Boningshus, lillstuga Timrade faluröda hus i $1\frac{1}{2}$ - 2 plan med tegeltak. Byggda i början av 1800 - talet.

25 Prästgården 1:16
Karta: 10395

Hela gården Boningshus från slutet av 1800 - talet, timrat med faluröd panel och tegeltak. Uthus från 1700 - talet, då här låg ett gästgiveri.

26 Samstorp 2:1
Karta: 11304

Den norra gården Välbevarat boningshus från slutet av 1700 - talet, innehållande bl a en "klockspis". Stall och härbre från samma tid, loge och vedbod från mitten av 1800 - talet.

27 Skacklerud 1:7
Karta: 11305

Boningshus, lillstuga Timrade i 1½ plan med faluröd panel och tegeltak. Boningshuset från mitten av 1800 - talet, lillstugan äldre.

28 Snårstad 1:31
Karta: 10396, 10306

Ladugård Byggd i trä och tegel år 1905. De rikt artikulerade tegelfasaderna av speciellt intresse.

29 Snårstadstorp 1:15
Karta: 10395

Ordenhus I trä med faluröd panel och brutet tegeltak. Byggt 1913.

30 Snårstadtorp 1:16
Karta: 10395, 10396

Boningshus Välbevarad torpstuga från sekelskiftet 1900, timrad med faluröd locklistpanel och tegeltak.

31 Snårstadtorp 1:20
Karta: 10396

Hela gården Boningshus ursprungligen från början av 1700 - talet. Lada, härbre och stall från mitten av 1700 - talet.

32 Steffensminne a, Majudden
Karta: 10384

Boningshus, sjöbod Byggda i trä med gulmålad panel och tegeltak. Tidstypiskt utseende från början av 1900 - talet.

33 Svedenäs 1:13
Karta: 11305

Hela gården Manbyggnaden från 1798 och flygelbyggnaderna från 1689, alla timrade med vitmålad panel och skiffertak. Inredd uthuslänga från sekelskiftet 1900 och ett f. d brännvinsbränneri i sten, antagligen från 1600 - talet.

34 Sätter 1:1
Karta: 10395

Manbyggnad, flygelbyggnader Timrade i 1½-2½ plan från 1700 - talet. Manbyggnaden vit med skiffertak, flygelbyggnaderna faluröda med tegeltak.

35 Södra Forsnäs 1:9, Hultbråten
Karta: 10395

Boningshus, smedja Smedjan har en häll, timrad med tegeltak, från mitten av 1800 - talet. Timrat boningshus med faluröd locklistpanel och tegeltak, 1830 - talet.

36 Tällerud 1:2
Karta: 10395

Magasin Timrat med faluröd lockpanel och tegeltak från 1800 - talet. Vällingklocka på ena gaveln.

37 Ulvsby HPL
Karta: 10394

Hela anläggningen Stationshus, magasin och vedbod i trä från 1906 med fina snickeridetaljer.

38 Ulvsbyn 1:19
Karta: 10394

Boningshus f.d skola från slutet av 1800 - talet.

39 Ulvsbyn 1:62
Karta: 10394

Boningshus Timrat med faluröd lockpanel. Ursprungligen från 1700 - talet.

40 Ås 3:1
Karta: 10394

Boningshus Timrat med faluröd locklist-panel och skiffertak. Sitt nuvarande utseende fick huset på 1800 - talet.

41 Ås ~~4~~ 2:1
Karta: 10394

Boningshus, lillstuga och smedja Boningshus från slutet, lillstugan från början av 1800 - talet, båda timrade med faluröd panel. Smedja med bavarad häll från mitten av 1800 - talet.

42 Åstorp 1:11
Karta: 10394

Boningshus I trä från 1920 - talet. Tidstypiskt utseende med veranda och brutet tak.

43 Åstorp 1:30
Karta: 10394

Hela gården Banvaktstuga och vedbod i trä från 1905 med fina snickeridetaljer.

44 Öjering 1:1
Karta: 10384

Boningshus, magasin Timrade med faluröd panel och tegeltak. Boningshuset från början av 1800 - talet, magasin något äldre.

45 Hult 1:8
Karta: 10395

Skvaltkvarn Timrad omålad skvaltkvarn med tegeltak. Det horisontella vattenhjulet bevarat liksom kvarnmaskineriet och övrig inredning. Mycket märklig byggnad, en av de få bevarade skvaltkvarnar i länet.

GRAVA SOCKEN

1 Almar 1:1, Karlsborg
Karta: 10383

Hela gården Välbevarat soldattorp med boningshus och vedbod från sekelskiftet 1800.

2 Almar 1:1, Prästgården
Karta: 10383

Boningshus, magasin och ladugård Boningshuset ursprungligen från 1700 - talet, ombyggt 1852. Timrat med faluröd locklistpanel och skiffertak. Timrat magasin från början av 1800 - talet, ladugård i trä och tegel från 1905.

3 Gerstad 2:2
Karta: 10391

Manbyggnad och lillstuga Från slutet av 1800 - talet. Timrade med faluröd locklistpanel och fina snickeridetaljer.

4 Hynboholm 2:1, Hynboholms gård
Karta: 10392

Manbyggnad I trä från 1847. Vitmålad med skiffertak och fina snickeridetaljer.

5 Järpetan 1:6, Norra Järpetan
Karta: 10383

Hela gården Boningshus från slutet av 1800 - talet. Ekonomibyggnader från början av 1900 - talet, väl samlade med delvis detaljrika tegelfasader.

6 Kärne 1:18
Karta: 10382

Manbyggnad I trä med gulmålad locklistpanel och skiffertak. Byggt på mitten av 1800 - talet.

Norra Grava - se nr 14, 15, 16
Norra Härtsöga 1:10 se nr 19
Rud 1:17 - se nr 17

7. Rud 1:79
Karta: 10393

Boningshus, gäststuga Timrat tvåvånings falurött boningshus från tiden omkr 1800. Gäststugan är ett F. d stall, timrat med faluröd panel från början av 1800 - talet.

8 Rud 1:109, "Broa"
Karta: 10393

Magasin Timrat falurött med tegeltak från mitten av 1800 - talet.

9 Skåre 1:1, Herrgården
Karta: 10383

Hela gården Manbyggnad från 1700- talet, timrad i två våningar med vitmålad lockpanel och skiffertak. Flygelbyggnader för olika ändamål, timrade faluröda med tegeltak, också från 1700 - talet.

10 Södra Grava 1:6, Grava kyrka
Karta: 10392

Kyrka och likbodar Byggda i sten med ljus spritputs och skiffertak. Kyrkan från 1635, bodarna från 1802.

11 Tollerud 1:1
Karta: 10383

F. d mangårdsbyggnad och magasin Från början av 1700 - talet. Timrade med panel på förvandring och fina snickeridetaljer. På magasinet en vällingklocka.

12 Våle 1:34
Karta: 10392

Boningshus Välbevarad torpstuga från 1700 - talet.

13 Västra Tolerud 1:1
Karta: 10391

Boningshus Timrat i 1½ plan med faluröd lockpanel och tegeltak. Byggt i början av 1800 - talet.

14 Norra Grava 1:12
Karta: 10393

Gårdsmiljön Boningshus i sent 1800 - talsutförande, fin ladugårdsbyggnad. Gården huvudsakligen av stort miljömässigt värde.

15 Norra Grava 1:8
Karta: 10393

Gårdsmiljön, boningshus Timrat boningshus i två våningar med faluröd locklistpanel, fina ekonomibyggnader. Gården huvudsakligen av stort miljömässigt värde.

16 Norra Grava 1:22
Karta: 10393

Boningshus, lillstuga Stor tvåvånings mangårdsbyggnad med fin glasveranda. Huset från 1800 - talets första hälft, dess nuvarande exteriör dock av sent 1800 - talsutseende. Timrad faluröd lillstuga från 1800 - talets första hälft. Gården har stort miljömässigt värde.

17 Rud 1:17 "Fly"
Karta: 10393

Boningshus, magasin Timrat falurött boningshus i två våningar med skiffertak från 1800 - talets början. Timrat falurött magasin från samma tid.

18 Ängebäck 2:1, " Där Nole"
Karta: 10392

Boningshus Timrad tvåvånings faluröd mangårdsbyggnad från 1850.

19 Norra Härtsöga 1:10
Karta: 10382

Boningshus Ålderdomligt timrat boningshus i en våning från 1774, under renovering.

KARLSTADS STAD

1 Karlstad a, Färjestads skola
Karta: 10383

Skolhus och redskapsbod I trä från 1918.

2 Karlstad a, Edsgatans station
Karta: 10384

Boningshus F.d stationshus i trä med rödmålad panel och fina snickeridetaljer. Byggt 1905 - 10.

3 Karlstad 1967 -69, Henstad
Karta: 10372

Boningshus Timrat med vitmålad lockpanel och tegeltak. Ursprungligen från slutet av 1700 - talet.

4 Karlstad 2804, Edsgatan
Karta: 10384

Hela gården Manbyggnad och grindstugor med vitmålad panel och skiffertak från 1700 - talet. Ekonomibyggnader med varierande ålder grupperade i fyrkant.

5 Karlstad 3185, Gunnerud
Karta: 10385

Boningshus Timrat i två plan med faluröd panel och tegeltak. Ursprungligen från 1700 - talet.

6 Karlstad 3197, Alster 1
Karta: 10375

Boningshus och avträde Från början av 1900 - talet. Byggt som tjänstebostäder åt SJ- anställda och har karaktären väl bevarad.

7 Karlstad 3197, Alster III
Karta: 10375

Boningshus Tidigare manbyggnad vid herrgården, nu kontor. Timrat i två plan med gulmålad panel och tegeltak. Byggt kring sekelskiftet 1800.

8 Karlstad 3247, Alsters herrgård
Karta: 10374

Hela gården Manbyggnad med vitmålad lockpanel, skiffertak och fina snickeridetaljer. Flygelbyggnader och magasin med faluröd panel och skiffertak. Manbyggnaden är från 1772, påbyggd 1787 och väsentligt ombyggd 1839 efter ritningar av J.F. Åbom. Registrerad som byggnadsminne enl 1960 års lag.

9 Karlstad 3365, Kroppkärrs gård
Karta: 10374

Manbyggnad Timrad i två plan med gulmålad panel. Ursprungligen från slutet av 1600 - talet.

NORS SOCKEN

1 Bryngelsrud 1:53
Karta: 10390

Boningshus Timrat i $1\frac{1}{2}$ plan med faluröd locklistpanel och tegeltak. Välbevarad, traditionell hustyp från början av 1900 - talet.

2 Höglunda 1:49
Karta: 10380

Manbyggnad, boningshus Manbyggnad i gult tegel. Uppförd 1844 i nygotisk stil efter ritningar av Viktor von Gegerfelt. Arbetarbostad i trä från 1830 - talet med kryssfönster och veranda, dito från 1930-

talet med valmat tak och vitmålad panel. Gården är registrerad som byggnadsminne enl 1960 års lag.

3 Kyrkogården 1:1, Nors kyrka
Karta: 10380

Kyrka I sten med slät, vitslammad puts och skiffertak. Byggd 1798.

4 Lillnor 1:2
Karta: 10370

Boningshus I trä från början av 1900 - talet. Tidstypisk sekelskiftetsarkitektur med mycket snickarglädje.

5 Mon 1:1
Karta: 10371

Sädesmagasin Från 1882. Timrat, falurött med vällingklocka och vindflöjel.

6 Nor 1:1, Prästgården
Karta: 10380

Boningshus och uthus Timrad manbyggnad i två plan med faluröd lockpanel och skiffertak, byggd 1797. Boningshus och uthus från sekelskiftet 1900, faluröda med tegeltak. Boningshus från 1930 - 50, som väl ansluter till övrig bebyggelse.

7 Nor 1:9, Hembygdsgården
Karta: 10380

Hela gården Timrad manbyggnad i 1½ plan med faluröd locklistpanel och valmat tegeltak, ursprungligen byggda vid Malma 1717. Timrad torpstuga, ursprungligen byggd vid Mellerud i slutet av 1700 - talet. Stall, loftgångsbod med vällingklocka, kölna och avträde.

8 Norsborg 1:1
Karta: 10370

Boningshus Timrat i två plan med gulmålad lockpanel och skiffertak. Byggt i slutet av 1800 - talet.

9 Olsäter 1:1
Karta: 10380

Boningshus och magasin Tidigare länsmansboställe med ljust boningshus från sekelskiftet 1900 och falurött magasin (häkte) från mitten av 1800 - talet.

10 Ris 1:3, Ris
Karta: 10370, 10380

Hela gården Manbyggnad från början av 1700 - talet, ombyggd 1850. Rappat timmerhus i två plan med fina putsdetaljer och skiffertak. Flygelbyggnad och magasin från 1800 - talet.

11 Rudsta 1:21, Klubberud
Karta: 10390

Boningshus Traditionell torpstuga från andra hälften av 1800 - talet, timrad med faluröd locklistpanel och tegeltak.

12 Rudsta 1:24
Karta: 10390

Boningshus Välbevarad, traditionell hustyp från slutet av 1800 - talet, timrad i 1½ plan med faluröd lockpanel och tegeltak.

13 Rudsta 1:60
Karta: 10390

Boningshus och visthusbod Från början av 1800 - talet. Boningshuset timrat i 2½ plan med faluröd locklistpanel och tegeltak.

14 Rudsta 1:75
Karta: 10390

Hela anläggningen (fd. skola)Manbyggnad i tegel med ljus spritputs från 1870-talet, uthus i trä med faluröd panel från samma tid.

15 Smedstad 1:43
Karta: 10391

Boningshus Välbevarad torpstuga från sekelskiftet 1900, timrad i 1½ plan med faluröd locklistpanel och tegeltak.

16 Trossnäs 7:5, Trossnäs läger
Karta: 10380, 10381

Rekrytbarack, bastu och stambarack I trä från slutet av 1800 - talet, faluröda med fina snickeridetaljer.

17 Trossnäs 7:5, Trossnäs läger
Karta:: 10380,, 10381

Arrest och förläggning (fd. sjukhus) I trä från 1864, faluröda med fina snickeridetaljer och skiffertak.

18 Trossnäs 7:5, Trossnäs läger
Karta: 10380, 10381

Kokhus, förråd och baracker I trä från slutet av 1800 - talet, faluröda med fina snickeridetaljer.

19 Trossnäs 10:1, Trossnäs gård
Karta: 10381

Sädesmagasin Två timrade sädesmagasin från slutet på 1700 - talet. Båda faluröda med tegeltak, det ena försett med vällingklocka.

20 Varpnäs 1:2, Varpnäs gård
Karta: 10381

Äldre och yngre mangårdsbyggnad Den äldre från 1700 - talet, timrad med gulmålad lockpanel och skiffertak.

21 Östra Mellbyn 2:2, Nybyggerud
Karta: 10390

Boningshus Timrat falurött boningshus i en våning, gamla fönster, 1800 - talets mitt.

SEGERSTAD SOCKEN

1 Algustad 1:2
Karta: 10370

Manbyggnad och flygelbyggnader Timrad manbyggnad i 2 plan med vitmålad locklistpanel och skiffertak. Första våningen från 1700 - talet, andra från början av 1800 - talet. Timrade faluröda flygelbyggnader från början av 1800 - talet, den ena fd. mejeri och drängstuga, den andra stall och lada.

2 Bråte 1:2
Karta: 10361

Manbyggnad och flygelbyggnader Timrad manbyggnad i 2 plan från 1770. Framsidan rappad, övriga sidor klädda med vitmålad lockpanel, valmat skiffertak. Timrade flygelbyggnader i 2 plan med faluröd lockpanel och skiffertak. Båda boningshus, det ena från 1600 - talet, det andra från 1700 - talet.

3 Kyrkogården 1:1, Segerstads kyrka
Karta: 10360

Kyrka och gravkapell I sten med ljus slätputs och skiffertak. Byggda 1747, kyrkans torn återuppfört 1847.

4 Mellan Segerstad 1:16
Karta: 10370

Skolhus I tegel med grå slätputs och tegeltak. Byggt 1877.

5 Mellan Segerstad 2:1
Karta: 10370

Boningshus (pensionärshem) I två plan från slutet av 1800 - talet. Timrat med faluröd locklistpanel och tegeltak.

6 Mellan Segerstad 5:1
Karta: 10370

Boningshus och förråd Timrat boningshus i två plan från 1851. Timrat förråd (nu bostad) i 1½ plan från 1914. Båda välbevarade med faluröd panel och tegeltak.

7 Norra Edsberg 1:5, Norra Edsberg
Karta: 10370

Boningshus Ursprungligen från 1700- talet, senare påbyggt. Timrad i två plan med vitmålad locklistpanel och skiffertak.

8 Norra Segerstad 2:1, "Skarpen"
Karta: 10370

Boningshus Timrat i 2½ plan med faluröd panel och tegeltak. Byggt under 1840-50-talen.

9 Södra Edsberg 1:4 , Prästgården
Karta: 10360

Boningshus och förråd I trä med faluröd lockpanel och tegeltak. Byggda 1924.

10 Södra Edsberg 2:1
Karta: 10370

Hela gården Timrad manbyggnad i två plan med faluröd lockpanel och tegeltak. Bottenvåningen från 1714, övervåningen från 1806. Timrat falurött boningshus från 1700 - talet stall och magasin från samma tid. Övriga ekonomibyggnader av senare datum.

11 Södra Segerstad 1:15
Karta: 10370

Manbyggnad och flygelbyggnader Timrad manbyggnad i två plan med faluröd lockpanel från 1840- talet. Drängstuga från 1820 - talet, och magasin från 1890 - talet, båda faluröda med skiffertak.

I:11

12 Södra Segerstad 1:15, Hagen
Karta: 10370

Hela gården Timrat boningshus i två plan med faluröd locklistpanel och tegeltak. Byggt i slutet av 1700 - talet. Timrat falurött magasin från 1810 - talet.

13 Södra Segerstad 2:1
Karta: 10370

Boningshus Timrat i 1½ plan med faluröd locklistpanel och tegeltak , Byggt 1860.

14 Västa Kärra 1:2
Karta: 10370

Boningshus. Välbevarad traditionell hustyp från 1920 - talet med faluröd panel och brutet tegeltak.

15 Östra Kärra 1:10, Jägartorpet
Karta: 10360

Boningshus. Välbevarad torpstuga från början av 1800 - talet. Timrad med faluröd panel och tegeltak.

ÖSTRA FÅGELVIK SOCKEN

1 Averstad 3:14, Österstugan
Karta: 10386

Boningshus. Från slutet av 1700 - talet. Timrat i 1½ plan med faluröd lockpanel och tegeltak.

2 Averstad 3:35
Karta: 10386

Boningshus. Från mitten av 1800 - talet. Timrat i 1½ plan med faluröd locklistpanel och tegeltak.

3 Björka 1:2
Karta: 10386

Hela gården. Manbyggnad från sekelskiftet 1800, timrad i 1½ plan med gulmålad panel och skiffertak. Välbevarad flygel från början av 1700 - talet, falurött med vällingklocka på ena gaveln. Välbevarade ekonomibyggnader från 1700 - talet. Samt ladugård från 1962.

4 Boberg 1:13
Karta: 10376

Boningshus och visthusbod. Timrat, falurött boningshus i 2½ plan med skiffertak från mitten av 1800 - talet. Timrad, faluröd visthusbod från 1802.

5 Busterud 1:9
Karta: 10375

Boningshus och magasin. Från mitten av 1800- talet, båda faluröda med skiffertak.

6 Bäck 1:32
Karta: 10386

Boningshus. Välbevarat boningshus i 1½ plan från slutet av 1800 - talet.

7 Böj 1:19
Karta: 10386

Missionshus. Från 1860. Timrat i 1½ plan med faluröd locklistpanel och tegeltak.

8 Flatvik 1:20
Karta: 11306

Missionshus Från slutet av 1800 - talet. Timrat i 1½ plan med faluröd locklistpanel, tegeltak och bågfönster.

9 Grän 1:38
Karta: 10376

Boningshus och brygghus Från början av 1800 - talet, båda timrade, faluröda med skiffertak.

10 Hult 1:16
Karta: 10387

Boningshus Traditionell hustyp från 1800 - talets andra hälft. Timrad i två plan med faluröd panel och tegeltak.

11 Kappstad 1:8, Mosshalsen
Karta: 10386

Boningshus och ladugård Välbevarat boningshus i trä från början av 1800- talet. Originell ladugård i tegel från 1891 med bågfönster.

12 Kyrkogården 2:1, Östra Fågelviks kyrka
Karta: 10386

Kyrka I sten med vit spritputs och skiffertak från 1716.

13 Lund 1:6, Hagalund
Karta: 10386

Boningshus I trä från 1908 med en detaljrik sekelskiftesveranda.

14 Motorp 1:13
Karta: 10387

Hela gården. Timrat boningshus i två plan med faluröd panel och tegeltak. Timrade, faluröda ekonomibyggnader. Samtliga hus från andra hälften av 1800-talet.

15 Motorp 1:14
Karta: 10387

Boningshus. Traditionell hustyp från mitten av 1800-talet med en sekelskiftesveranda tillbyggd.

16 Rud 1:94
Karta: 10375

Boningshus från andra hälften av 1800-talet. Timrat i 1½ plan med stora kupor och veranda.

17 Rörsvik 1:11, Lugnet
Karta: 10376

Boningshus. Välbevarad torpstuga från andra hälften av 1800-talet.

18 Rörsvik 1:27
Karta: 10376

Missionshus i trä från början av 1900-talet.

19 Spånga 1:51
Karta: 10386, 10376

Skolhus och vedbod i trä från 1927.

20 Spånga 2:1
Karta: 10386

Manbyggnad, flygelbyggnad och trädgårdsbod. Ståtlig manbyggnad i två plan från 1850 med gulmålad panel, skiffertak och fina snickeridetaljer. Trädgårdsbod i samma stil, flygelbyggnad från början av 1800-talet med falurö panel och skiffertak.

21 Stavnäs 1:39
Karta: 10376

Boningshus i 2½ plan från mitten av 1800-talet, timrat med gulmålad panel och skiffertak.

22 Vång 1:2 C
Karta: 10386

Hela gården. Timrat boningshus i två plan med faluröd panel och tegeltak. Timrad drängstuga och magasin. Alla byggnader från början av 1800-talet.

PM I BYGGNADSVÅRD

En stor del av en byggnads värde ligger i att dess tidstypiska karaktär bevarats i dess yttre utseende. Men den måste också vara så fullständigt bevarad som möjligt i sina detaljer. Tyvärr blir just dessa detaljer ofta föremål för förändringar. Förändringarna motiveras ibland av praktiska skäl, men lika ofta är det rent oförstånd från ägarens sida, som gör att exempelvis värdefulla snickerier blir utbytta och kakelugnar tas bort. Erfarenheten visar att ägarna i de flesta fall är mycket tacksamma för att i tid få uppgifter om sådana detaljer som är viktiga för byggnadens kulturhistoriska värde. Dessa kan i många fall höja byggnadens värde också rent ekonomiskt.

Emellertid finns det en tradition att äldre hus skall renoveras så genomgripande att de ur inredningssynpunkt får samma utseende som nybyggnader. I de flesta fall skulle mindre genomgripande åtgärder leda till samma resultat ur funktionell synpunkt. De enskilda ägarna behöver här myndigheternas stöd och rådgivning. Det är självklart att kulturhistoriskt värdefulla hus skall renoveras så att de fyller dagens standardkrav. Men renoveringen kan göras så att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Följande sammanställning omfattar byggnadsdetaljer som är viktiga för en byggnads kulturhistoriska värde. De bör så långt möjligt bevaras. Att byggnadsnämnden vid granskning av ansökningar rörande dessa detaljer följer här utfärdade rekommendationer - vore önskvärt.

EXTERIÖR

Fasaden

a. Viktigast är att kulturhistoriskt värdefulla byggnader får bibehålla sina fasader i oförändrat skick. I första hand gäller detta fasadernas färg och material. Ett utbyte av fasadbeklädnaden minskar i de flesta fall en byggnads kulturhistoriska betydelse.

Exempel:

Träpanelen är utmärkande för svenskt byggnadsskick under de senaste två århundradena. Panelen är en del av husets arkitektur och bör därför fullt bibehållas. Skadade delar av panelen kan bytas mot nya med samma utseende. Man bör undvika att byta hela panelen - de bräder som kan användas igen bör bibehållas.

Färgen bör i princip vara samma som huset haft tidigare. Också detaljer, som knutar, foder etc., i avvikande färg bör målas i den färg de tidigare haft. Särskilt viktigt är behållandet av rödfärgen. I äldre tid var husen i allmänhet rödfärgade och ännu utgör rödfärgen ett viktigt inslag i det svenska kulturlandskapet. Med rödfärg menas här den faluröda slamfärgen - en vägg som målas med täckande färg (olje-, plastfärg) får ett helt annat utseende.

Snickerier: dörr och fönsterfoder, taklist och andra snickerier är en del av husets arkitektur och måste bibehållas om inte husets utseende skall förändras. Skadade delar bör bytas ut mot nya med exakt samma utseende och profilering. Ännu mer än i fråga om panelen gäller här att alla delar som är i användbart skick skall bibehållas.

Ytterdörren

b. En gammal ytterdörr bör bevaras. Sätt ej en modern dörr på ett gammalt hus.

Fönster

c. Fönstrens form och placering är ytterst viktigt för byggnadens utseende. Byter man fönster mot kopplade är det viktigt att fönstrens dimensioner, spröjsindelning bibehålles. Ev. kan innerrutan göras hel om den gamla indelningen bibehålles i det yttre. Observera att snickare sätter in det gamla glaset i den nya bågen om man så vill.

Tak

d. Den ursprungliga taktäckningen har ofta varit skiffer eller takspån. Dessa är svåra att få tag på i dag och mycket arbete är förbundet med läggandet av spån och skiffer. Det vanligaste ersättningsmaterialet är taktegel. I undantagsfall kan andra material användas, förutsatt att de har samma färg och karaktär som det ursprungliga materialet. Av de olika plåtmaterialen kan den grafitgrå, korrugerade plåten användas eller pannplåt som målas i en grafitgrå färg. Utbytes ett spåntak mot tegeltak, glöm inte att kontrollera att takstolskonstruktionen är tillräckligt kraftig för att kunna bära upp det betydligt tyngre tegeltaket. Vindskivor och andra detaljer bör konstrueras lika de ursprungliga med samma mått.

Veranda, förstukvist

e. En veranda hör ofta samman med husets byggnadsstil och bör därför bibehållas. Eventuellt "snickarglädje" är ett värdefullt inslag som så långt som möjligt bör bibehållas, även om det ibland är ett senare tillskott till ett äldre hus.

INTERIÖR

Om huset är välbevarat också i det inre är betydelsefullt för det kulturhistoriska värdet. Tyvärr har de flesta äldre hus i dag mer eller mindre förändrats. Men också enstaka detaljer är värdefulla. Äldre detaljer i inredningen bidrar ofta till att öka trivseln och höja husets ekonomiska värde.

Planlösning

a. Många ombyggnader kan genomföras utan att planindelningen förändras. Det är bättre att bevara den befintliga planen och inskränka förändringarna till ombyggnaden av en del av huset än att företa en genomgripande förändring av planlösningen.

Eldstäder

b. En byggnads ekonomiska värde ökar om kakelugnar, spisar och eventuellt köksspis eller spiskåpa finns kvar. Kakelugnar och andra äldre eldstäder är redan så sällsynta att man bör inrikta sig på att bevara de som ännu finns kvar, de kan vara värda tusentals kronor.

Snickerier

c. Dörrar, dörr- och fönsterfoder, golv och taklister bör återanvändas. Behöver dessa kompletteras finns inom länet ett flertal snickerier som nytillverkar profilerade listverk.

Golv och tak

d. Äldre brädtak eller brädgolv bör bevaras, även om de måste döljas av papptak eller mattor.

Anm.

Inte sällan förekommer tillägg av romantiserande byggnadsdelar och byggnadsdetaljer för att huset skall få äldre utseende än det redan har. Detta bör inte förekomma. Avgörande för husets värde är äktheten på fasadernas utseende och detaljer. Historieserande tillskott enbart minskar värdet.